

บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี
สังกัดกรุงเทพมหานคร

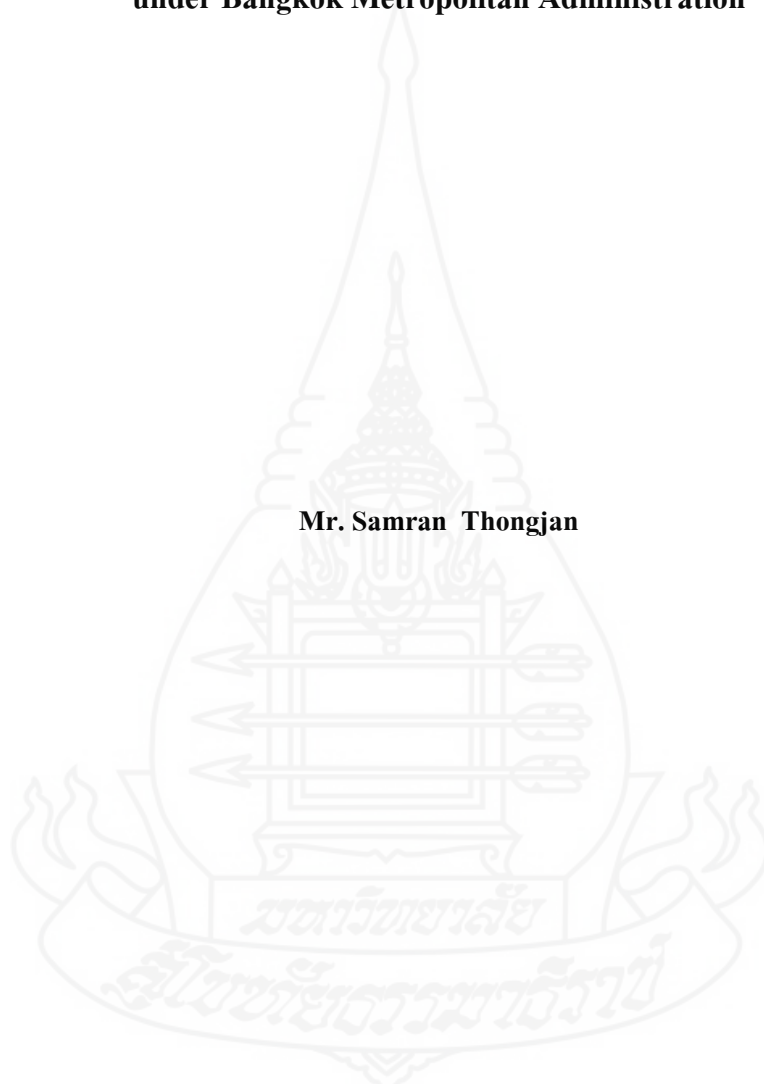
นายสำราญ ทองจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Academic Administration Roles of School Administrators in Thon Buri Group
under Bangkok Metropolitan Administration**

Mr. Samran Thongjan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

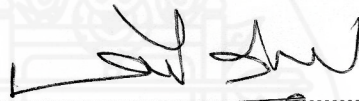
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี
สังกัดกรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล นายสำราญ ทองจันทร์
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถพ จินะวัฒน์
2. อาจารย์ ดร.ชาติ แจ่มนุช

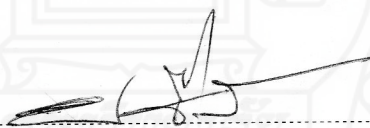
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

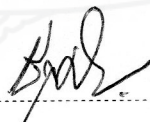
ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชัยพจน์ รังงาม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถพ จินะวัฒน์)

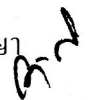
กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชาติ แจ่มนุช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร

สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นายสำราญ ทองจันทร์ รหัสนักศึกษา 2502300144 **ปริญญา**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

(บริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถพร จินะวัฒน์

(2) อาจารย์ ดร. ชาคี แจ่มนุช **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร (2) เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการบริหารและขนาดของโรงเรียน และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอนจากโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .95 และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารและอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีบทบาทการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน และ (3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การพัฒนาครูเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนและการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

Thesis title: Academic Administration Roles of School Administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration

Researcher: Mr. Samran Thongjan; **ID:** 2502300144;

Degree: Master of Education (Educational Administration);

Thesis advisors: (1) Dr. Annop Jeenawathana, Assistant Professor;
(2) Dr. Chart Jamnuch; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were (1) to study academic administration roles of school administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration; (2) to compare academic administration roles of school administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration, as classified by gender, administrative experience, and school size; and (3) to study guidelines for development of academic administration of school administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration.

The sample consisted of 291 school administrators and classroom teachers from schools in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration. The employed research instrument was a questionnaire consisting of the rating scale part with .95 reliability coefficient and the open-ended questions part. The statistical procedures employed for data analysis included the percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The research findings could be concluded as follows: (1) the overall academic administration role of school administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration was rated at the high level; (2) school administrators with different genders differed significantly in their academic administration roles; while administrators of schools of different sizes and with different administrative experiences did not significantly differ in their academic administration roles; and (3) the main guidelines for development of academic administration of school administrators in Thon Buri Group under Bangkok Metropolitan Administration were the following: the creation of an information system for academic administration, the creation of school-based curriculum based on the principle of participation, the development of teachers on learning management in accordance with the learner's potential, and the promotion of the school to organize efficient learner development activities.

Keywords: Academic administration, School administrator,
Thon Buri Group school, Bangkok Metropolitan Administration

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ จินะวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.ชาติ แจ่มนุช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และกรรมการสอบที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม ประธานกรรมการสอบ และได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมมาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร นายชัยยุทธ คชรินทร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร นางสาวยุพิน วรพุทธานนท์ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นางอรสา รัศมีศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นางสาวจุฑามาศ สุขขำจรรยา ครู โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ที่ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ สำนักงานการศึกษา ที่อนุญาตให้ศึกษาทดลองเครื่องมือและเก็บข้อมูลวิจัยในโรงเรียน ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารโรงเรียนในเขตภาษีเจริญที่กรุณาให้ผู้วิจัยทดลองเครื่องมือ ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารโรงเรียนในเขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางพลัด ที่กรุณาให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากเพื่อนนักศึกษา ผู้บังคับบัญชา ครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี เป็นอย่างดี ประโยชน์ที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่มีความสนใจในการพัฒนางาน โดยเฉพาะงานด้านวิชาการ

สำราญ ทองจันทร์

กันยายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและบทบาทของผู้บริหาร	8
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ	31
สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	81
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	85
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	85
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล	87
การวิเคราะห์ข้อมูล	87

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	89
ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน	92
ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี	98
แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี	101
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	109
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	115
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	116
ข สำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม	118
ค แบบสอบถาม	126
ง โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	137
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง	89
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งของครูสายผู้สอน	90
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	90
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร ของผู้บริหาร โรงเรียน	91
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน	91
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน	92
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน	93
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านงานพัฒนาหลักสูตร ขั้นพื้นฐาน	94
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	95
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา	96
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท การบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านงานสัถยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	97
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์	99
ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน	100
ตารางที่ 4.15 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร	101

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 ส่วนประกอบของระบบสังคมตามแนวคิดของเกทเชลส์และกูบา	9
ภาพที่ 2.2 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน	27
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	38
ภาพที่ 2.4 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	45
ภาพที่ 2.5 แสดงขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร	47
ภาพที่ 2.6 กระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องครบวงจร PDCA	59
ภาพที่ 2.7 การเตรียมการประเมินจากองค์กรภายนอก	61
ภาพที่ 2.8 ระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร	76

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป สู่คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะจัดการงานเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ โดยที่งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน

การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานและคุณภาพ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้อย่างไรนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะการบริหารจัดการในงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการ ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจบริหารอย่างชัดเจน มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถปฏิบัติงาน ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถปรับตัวในสังคม มีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้และทักษะ ตามศักยภาพและมีความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารงานต้องบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้ความสำคัญของงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะงานวิชาการเป็นงานสร้างทักษะให้เด็กได้รับความรู้ความสามารถและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 25-26)

นอกจากนี้สมิธและคณะ (Smith and other, 1971: 170 อ้างในปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2546) ได้เสนอแนะการใช้เวลาในการบริหารและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการวางแผน โดยมีการดำเนินงานสรุปได้ดังต่อไปนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 34)

งานบริหารวิชาการ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร จะต้องครอบคลุมทั่วถึงทั้งด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นผู้บริการช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริม ตลอดจนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาแก้ปัญหาการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา โดยต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมี 5 ขั้นตอน คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การตรวจสอบทบทวนหลักสูตร รายงานการตรวจสอบทบทวนหลักสูตร และการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 45) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาต้องจัดให้ครบถ้วนและเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 53) งานประกันคุณภาพการศึกษามีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาที่ดี รวมทั้งมีการประเมินสถานภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อสะท้อนจุดเด่นที่ควรพัฒนา เงื่อนไขความสำเร็จ พร้อมเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาให้กับสถานศึกษา และรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 73) งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนา นักเรียนสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ จัดทำเครื่องมือ วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการทดสอบ ตรวจสอบศักยภาพนักเรียนขณะเรียน ขณะแสดงออก มีการจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในแต่ละด้านตามวัยของผู้เรียน ค้นหาบุคลากรที่มีความสามารถ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาศักยภาพนักเรียน และนักเรียนที่ผ่านการทดสอบ IQ ผ่านการวัดแววจาหน่วยงานเฉพาะ มีการเสนอแผนส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเสนอแผนพัฒนาให้ผู้ปกครองทราบ ดำเนินการตามแผนพัฒนาศักยภาพ ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน มีการ

ตรวจสอบประเมินความก้าวหน้า และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 76-78)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นบทบาทที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารด้านวิชาการเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นตัวที่ช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อโรงเรียน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพ และบทบาทของผู้บริหารมีความสำคัญใกล้ชิดกับคุณภาพ การศึกษา จึงมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิถีปฏิบัติของสถานศึกษาแต่ละแห่งต่อไป

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจศึกษา บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่ง ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำไปปรับปรุง และพัฒนาตนเองในการบริหารงาน วิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

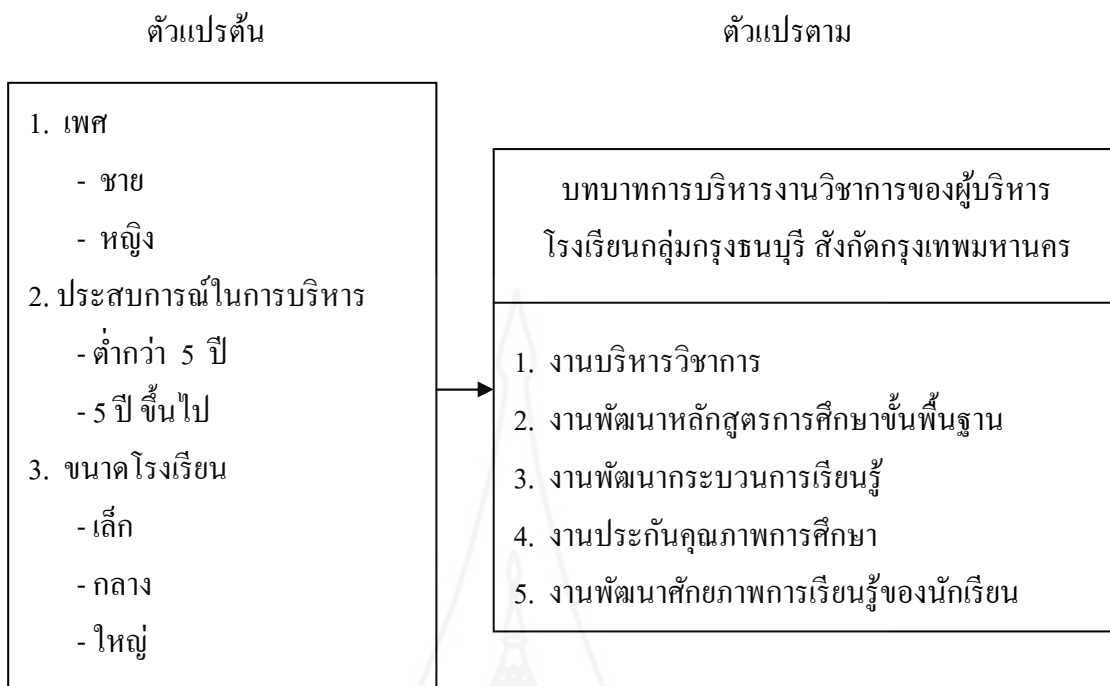
2.1 เพื่อศึกษายบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดโรงเรียน

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขอบข่ายงานวิชาการ ซึ่งสำนักการศึกษาได้ กำหนดไว้ในคู่มือการบริหารจัดการ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ด้าน มากำหนดเป็นกรอบ แนวคิดการวิจัย ดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 16)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4.2 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4.3 ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาคั่นคว้า ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2551: 31-33) ซึ่งจำแนกเป็น 5 งานคือ

- 5.1.1 งานบริหารวิชาการ
- 5.1.2 งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5.1.3 งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
- 5.1.4 งานประกันคุณภาพการศึกษา
- 5.1.5 งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

5.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 *ประชากร* ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 56 คน และข้าราชการครูสายผู้สอนจำนวน 1,083 คน รวมทั้งสิ้น 1,139 คน จากโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 56 โรงเรียน

5.2.2 *กลุ่มตัวอย่าง* ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูจาก 56 โรงเรียน รวม 291คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 56 คน และข้าราชการครูสายผู้สอน 235 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดโรงเรียนละ 5-6 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3-4 คน รวม 291 คน

5.3 ตัวแปรในการศึกษา

5.3.1 *ตัวแปรต้น* ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร จำแนกเป็นเพศ ประสบการณ์การบริหาร และขนาดโรงเรียน

5.3.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร จำแนกเป็น 5 งาน คือ

- 1) งานบริหารวิชาการ
- 2) งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
- 4) งานประกันคุณภาพการศึกษา
- 5) งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในความหมายของข้อความในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนิยามศัพท์ต่างๆ ไว้ดังนี้

6.1 บทบาทการบริหารงานวิชาการ หมายถึงการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการภายในโรงเรียน ที่เป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลจากบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของผู้บริหารใน 5 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานประกันคุณภาพการศึกษาและงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

6.1.1 งานบริหารวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการวางแผนงานวิชาการ มีการจัดทำแผนพัฒนางานวิชาการ การนำแผนไปปฏิบัติ การประเมินผลการปฏิบัติจริง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ตลอดจนมีการจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกแบบเรียน มีการนิเทศการศึกษาได้ถูกต้องตามหลักสูตร

6.1.2 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการศึกษาและเข้าใจระเบียบการบริหารหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน การบริหารจัดการ การใช้หลักสูตร การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้ถูกต้องและเหมาะสม

6.1.3 งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาการเรียน ซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือและแนะนำครูในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี มีการแนะนำ ส่งเสริม การทำวิจัยในการเรียน การจัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา การดำเนินงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาได้ถูกต้องเหมาะสม

6.1.4 งานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการเข้าใจถึงสภาพปัญหาการประกันคุณภาพและมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

6.1.5 งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และธรรมชาติของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ ตลอดจนการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

6.2 โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางพลัด จำนวน 56 โรงเรียน

6.3 ประสบการณ์ของผู้บริหาร หมายถึง ระยะเวลาในการบริหารงานด้านวิชาการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 5 ปี และตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

6.4 ขนาดโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-400 คน โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401-800 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ทราบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

7.2 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการไปใช้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

7.3 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

7.4 เป็นแนวทางให้สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครนำไปปรับปรุงขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

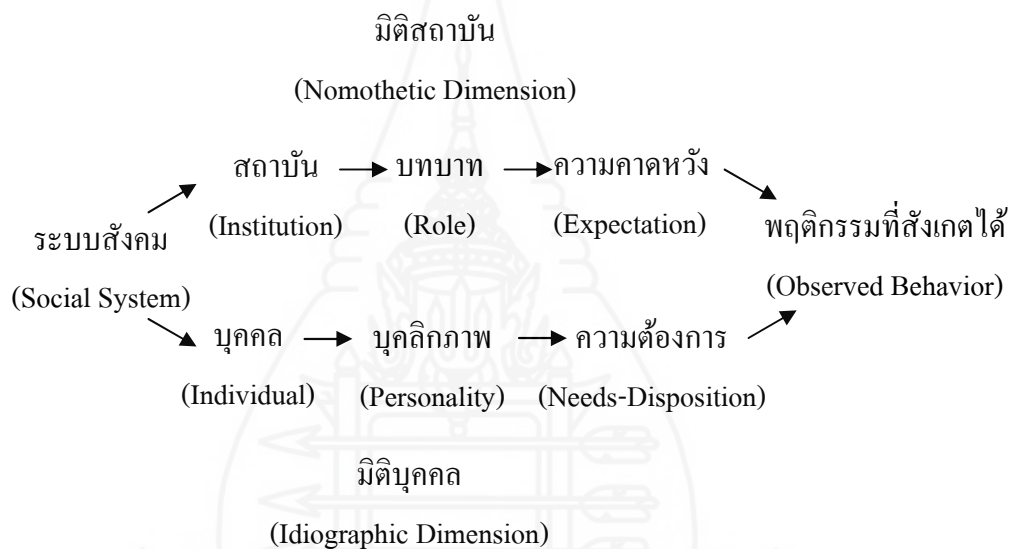
1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารและบทบาทของผู้บริหาร
  - 1.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร
  - 1.2 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร
  - 1.3 การบริหารสถานศึกษา
2. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
  - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
  - 2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
  - 2.3 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ
3. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
  - 3.1 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารและบทบาทของผู้บริหาร

1.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาในฐานะขององค์การทางสังคม ที่ประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่างๆ เช่น ห้องเรียน ชมรมต่างๆ และภาคเรียน เป็นต้น ซึ่งต่างก็เป็นระบบย่อยๆ จึงกล่าวได้ว่า องค์การรูปนัยทั้งหมดเป็นระบบสังคม ซึ่งเกทเซลส์และกูบา (Getzels and Guba, 1958 อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม 2545: 105-108 ทองอินทร์ วงศ์โสธร 2550: 191-196) มีแนวความคิดว่า พฤติกรรมของบุคคลในสังคมคือหน้าที่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับบุคลิภาพ รูปแบบของระบบสังคม

ตามแนวความคิดของเขาประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 มิติ คือ มิติสถาบัน (Institutional Element) กับมิติบุคคล (Individual Element) ซึ่งมิติสถาบัน เป็นมิติทางสังคมวิทยา อธิบายเกี่ยวกับ โครงสร้างของระบบสังคมว่า จะต้องมิสถาบันเป็นหน่วยงานหลัก แต่ละสถาบันก็มีบทบาท ที่จะต้องทำ เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ และให้คนในสถาบัน ได้ปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีวัฒนธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสังคมแวดล้อมอยู่ ซึ่งมิติสถาบันประกอบด้วย สถาบัน บทบาท และความคาดหวัง ส่วนมิติบุคคลเป็นมิติทางจิตวิทยา เป็นมิติที่อธิบายลักษณะของบุคคลในระบบสังคมที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านสรีรวิทยาและจิตวิทยา มิตินี้ประกอบด้วย บุคคล บุคลิกภาพ และความ ต้องการ ส่วนประกอบของระบบสังคมตามแนวคิดของเกทเชลส์และกูบา แสดงได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ส่วนประกอบของระบบสังคมตามแนวคิดของเกทเชลส์และกูบา

ที่มา: Jacob W. Getzels. (1958: 156) "Administration as Social Process" *Administrative Theory in Education*. Edited by Andrew W. Halpin. London: The Macmillan.

สรุปได้ว่า ระบบสังคมมีกิจกรรมและหน้าที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น สถานศึกษามีหน้าที่ให้การศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาและการปฏิบัติตามกฎหมายของสถาบัน การปกครอง รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกติ เกทเชลส์และกูบา กล่าวว่า บทบาทและความคาดหวังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทมีความสำคัญมากที่สุด บทบาทเหล่านี้ถูกกำหนดโดยความคาดหวังที่มีต่อบทบาทนั้น ๆ

1.1.1 ความหมายของบทบาท

บทบาทมีส่วนเกี่ยวข้องกับฐานะตำแหน่งของบุคคลที่ดำรงอยู่ ที่จะแสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายแนวคิด ดังนี้

วินัย เกิดทอง (2541: 14) สรุปไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรม ที่คาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์การที่สมาชิกหรือบุคลากรในองค์การนั้นคาดหวังว่าควรจะเป็นไปตามลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545: 105-106) ได้อธิบายคุณลักษณะเฉพาะของบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาท มีความหมายรวมถึงตำแหน่งและสถานภาพในสถาบัน บทบาทในสถานศึกษามีความหมายรวมถึงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีบทบาทแตกต่างกัน

2. บทบาท มีความหมายถึงความคาดหวังของการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง ความคาดหวังเป็นบทบาทเฉพาะที่จะแสดงพฤติกรรมตามตำแหน่ง เช่น ครูผู้สอน มีหน้าที่ในการกำหนดแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและการจัดให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บทบาทเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของสถาบันที่มีไว้เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติ เป็นสิ่งที่สถาบันจัดไว้สำหรับหน่วยงานต่างๆ

3. บทบาท เป็นสิ่งที่ผันแปรได้ไม่แน่นอน มีทั้งเป็นคำสั่งตายตัวและปรับเปลี่ยนได้ บทบาทหลายบทบาทมิได้มีการเขียนกำหนดไว้อย่างเหมาะสมเจาะหรือพอดี บทบาทตามความคาดหวัง จะเชื่อมโยงกับตำแหน่งที่กำหนดไว้ในสถาบัน คนในสถาบันหรือนอกสถาบันต่างก็คาดหวังว่าคนอยู่ในสถาบันใด ก็ควรแสดงบทบาทให้เป็นไปตามความคาดหวังของสถาบันนั้น ๆ

4. บทบาท มีที่มาตามที่กำหนดไว้ในระบบของสถาบัน ผู้ที่ได้รับบทบาทใด ก็จะได้รับคาดหวังว่าจะทำให้บทบาทนั้นๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุวรรณา วรรณโกวิท (2546: 16) ได้ให้ข้อสรุปสนับสนุนว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความรับผิดชอบในภาระหน้าที่การบริหารโรงเรียน อันมีภารกิจต่างๆ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ

ประยงค์ เนาวบุตร (2547: 100) อธิบายว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของ พฤติกรรมที่สังคมมีความคาดหวังว่า สถาบันหรือบุคคลพึงแสดงออกให้เหมาะสมกับสถานภาพ ตำแหน่งหรือหน้าที่

นิคม พันธุ์คำ (2548: 10) สรุปไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือ การกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นตามตำแหน่งหน้าที่ และสถานภาพซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของ สังคมมีการวางระเบียบไว้ชัดเจน หากสถานภาพเปลี่ยนแปลงไป บทบาทก็จะเปลี่ยนแปลงไป

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2550: 191) อธิบายว่า บทบาท เป็นตำแหน่งหน้าที่ ในสถาบันที่ผู้สวมบทบาทจะต้องกระทำ ผู้สวมบทบาทมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ บทบาท แต่ละบทบาทเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันเพื่อให้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ ในสถาบันนั้น ๆ

ลิขิต เศรษฐบุตร (2551: 9) กล่าวว่า บทบาทการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำแนวนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับการจัดการศึกษามาสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามความมุ่งหมาย โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามี บทบาท คือการวางแผน การจัดแผนงาน การจัดบุคลากร การวิจัย สังการ การประสานงาน การจัดงบประมาณ อย่างมีศาสตร์ และศิลป์เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษารับผล วัตถุประสงค์ที่วางไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำที่ บุคคลพึงแสดงออกให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหรือหน้าที่ของตน โดยใช้อำนาจหน้าที่และ อำนาจความรับผิดชอบตามสถานการณ์

1.1.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานภายใน สถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามภารกิจที่สังคมคาดหวัง ภารกิจหลักของผู้บริหาร สถานศึกษา คือ การบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเป็นงานที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่องาน ส่วนอื่นๆ ในหน่วยงาน ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เพื่อให้องค์กรมีทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ทั้งหัวหน้าและผู้นำ ผู้บริหารที่ขาดความเป็นผู้นำ จะปฏิบัติภารกิจให้ลุล่วงได้โดยยาก ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำสูง สามารถทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี สามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมาย ช่วยให้งานของหน่วยงานคงอยู่

ต่อไปได้ และช่วยให้สมาชิกได้สนองความต้องการในสิ่งปรารถนา การบริหารงานในปัจจุบันมีความสลับ ซับซ้อน เพราะมีภารกิจหลายๆ อย่างที่จะต้องปฏิบัติ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องแสดงความเป็นผู้นำในบทบาทต่างๆ คนเซวิช (Knezevich 1984: 16-18 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2546: 12-13) ได้เสนอบทบาทสำคัญในการบริหารงาน ซึ่งหมายรวมถึงการบริหารสถานศึกษาไว้ 17 บทบาท แต่ละบทบาทได้ระบุความสามารถที่จำเป็นไว้ด้วย ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศ (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความรู้และทักษะในระบบการจัดสรรงบประมาณแบบโครงการ และการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์และผลงาน

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กรมีทักษะในกระบวนการกลุ่ม

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ ของการตัดสินใจ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบขยายงานและกำหนดโครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่ ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องเข้าใจพลวัตขององค์การและพฤติกรรมขององค์การด้วย

6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจูงใจในการเปลี่ยนแปลง ผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบันเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของสถาบัน รู้ว่าจะเปลี่ยนอะไร เปลี่ยนอย่างไร และควรที่จะเปลี่ยนในสถานการณ์ใด

7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการศึกษา รู้จักวิธีนิเทศงานที่พึงปรารถนา เข้าใจระบบการรายงานที่ดี จึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารทั้งด้านการพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่างๆ เพื่อการสื่อสารและควรจะสามารถในการประชาสัมพันธ์

9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง ไกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้งและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problems Manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา แก้ปัญหา

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (Systems Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำทฤษฎีทางการบริหารไปใช้ประโยชน์

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ การเจริญและพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจทฤษฎีการสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personnel Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเทคนิคของ การเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของบุคคล

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากร ทั้งทรัพย์สินสิ่งของ และบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการเงินและงบประมาณ สามารถในการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา ตลอดจนหาการสนับสนุนจากภายนอก การระดมทรัพยากร

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้าน การจัดงานและพิธีการต่างๆ ของหน่วยงาน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ซึ่งต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้านเพื่อแสดงบทบาทนี้

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่นๆ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักวิธีสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้จักพลวัตของกลุ่ม รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2543: 134-135) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้นำองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

เป็นผู้นำกลุ่มในการปฏิบัติงานตามภารกิจของการศึกษา สื่อสารแบบสองทางกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เก็บรวบรวม จัดกระทำ และประเมินข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย กิจกรรมและยุทธศาสตร์ในการปรับปรุงสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผนการทำงานทุกขั้นตอน ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

ประยงค์ เนาวบุตร (2547: 120-127) ได้เสนอบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะหัวหน้าสถานศึกษาควรมีลักษณะเป็นผู้นำทางวิชาการหรือมีความรอบรู้เชิงวิชาชีพทางการศึกษาตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ซึ่งเสนอใน 2 ประเด็น คือ การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนและการเป็นผู้นำทางการสอน มีสาระสำคัญดังนี้

1.1 การบริหารงานการจัดการเรียนการสอน งานที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในด้านการจัดการเรียนการสอน คือ

1.1.1 งานหลักสูตร ผู้บริหารจะต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรทุกประเภทที่สถานศึกษาต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้โดยศึกษาสาระสำคัญเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ แนวการใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

1.1.2 แผนการสอน ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนของครูอย่างเป็นระบบเพื่อรักษามาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

1.1.3 การจัดตารางสอน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดตารางสอน และจัดครูเข้าสอนได้อย่างเหมาะสม

1.1.4 การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องรู้และเข้าใจระบบการสอน วิธีการสอนแบบต่างๆ และสามารถเสนอแนะให้ครูเลือกใช้วิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม

1.1.5 การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และควรจัดหาหรือสนับสนุนให้ครูนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

1.1.6 การจัดหนังสือเรียน ผู้บริหารจะต้องรู้และสามารถกำหนดหนังสือเรียนทั้งหนังสือบังคับและหนังสืออ่านประกอบได้ถูกต้องและเหมาะสม

1.1.7 การจัดบริการห้องสมุด ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญต่อการจัดบริการห้องสมุดเพราะห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการสำหรับการศึกษาค้นคว้าและการสร้างนิสัยรักการอ่านสำหรับผู้เรียนทุกคน

1.1.8 การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาอย่างจริงจัง และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.1.9 การนิเทศการสอน ผู้บริหารควรสามารถให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามช่วยเหลือครู ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การเป็นผู้นำทางการสอน ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำทางการสอน 7 ประการ ดังนี้

1.2.1 การทำและนำวัตถุประสงค์ของการสอนไปใช้ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาและนำวัตถุประสงค์ในการสอนไปใช้ในห้องเรียน และจุดมุ่งหมายของการสอนกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน

1.2.2 อยู่ปฏิบัติงานร่วมกับครู เพื่อให้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะสิ่งใหม่ๆ ที่ควรนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และในบางครั้งผู้บริหารอาจเข้าไปในห้องเรียนเพื่อช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.3 สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ เช่น สร้างห้องเรียนให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนให้ครูมีพฤติกรรมเชิงบวกในห้องเรียนและเสาะหาวิธีในการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นต้น

1.2.4 ประสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาให้ไปด้วยกันได้ โดยสื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจวิสัยทัศน์หรือทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แล้วกำหนดเป็นพันธกิจหรืองานที่ทุกคนจะต้องทำร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนด

1.2.5 ตั้งความคาดหวังให้สูงสำหรับครู โดยการแนะนำช่วยเหลือครูให้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอน และการพัฒนาวิชาชีพจนประสบผลสำเร็จตามความประสงค์

1.2.6 เป็นผู้นำของครู โดยช่วยเหลือ แนะนำครูให้สามารถพัฒนา งานการจัดการเรียนการสอนหรืองานในหน้าที่อื่นให้มีประสิทธิภาพ และบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

1.2.7 มีเจตคติเชิงบวกกับนักเรียน ผู้ร่วมงานและผู้ปกครอง โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ครู และผู้ปกครองและแสดงออกเพื่อให้ทุกคนรับรู้ถึงความรัก ความห่วงใยหรือความผูกพัน และแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เกี่ยวข้อง

2. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กร บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปการศึกษา คือ ผู้บริหารจะต้องกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สถานศึกษาค้นเคยหรือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมขององค์กร และสิ่งที่ผู้บริหารควรเปลี่ยนแปลงเป็นอันดับแรกคือ การมอบอำนาจในการทำงานและการเรียนรู้การทำงาน “แบบร่วมคิดร่วมทำ”

ธีระ รุญเจริญ (2548: 13-16) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผน นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติให้คำปรึกษาแนะนำ และสร้างความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคลและหน่วยงาน

ภายนอกโรงเรียน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา เกม เทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้และศูนย์ การเรียนที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4. การประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การศึกษา สื่อ เกม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่นๆ ตามความเหมาะสม

6. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น และเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่างๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การแสดงความขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานของทีมงานและการยกย่องให้รางวัล

7. การประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ กำหนดนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาโดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้าง

กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูและทีมงาน รวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมใน การวิจัย ด้วย

9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ งานด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน ให้ชุมชนและสาธารณชนทราบ โดยวิธีการ ที่ หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

จากที่นำมากล่าวแล้ว พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญ ในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของ สถานศึกษา และในการดำเนินงานตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องรู้บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบใน การบริหารงานและพัฒนาองค์กร โดยต้องคำนึงอยู่เสมอในฐานะผู้นำทางวิชาการและผู้นำองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากแนวคิดที่ว่า องค์กร คือการที่บุคคลมารวมตัวกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมี วัตถุประสงค์ขององค์กร มีหลักในการดำเนินการ เช่น การแบ่งความรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ โดย การรวมตัวเป็นองค์กรนั้นมีลักษณะที่เป็นทางการ สถานศึกษาก็ถือเป็นองค์กรหนึ่ง ซึ่งทฤษฎี องค์กรมีอิทธิพลต่อแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ก่อนที่จะกล่าวถึงทฤษฎี จะได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหาร ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1.2.1 ความหมายของการบริหาร

เจริญ งามดี (2547: 11) สรุปว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่คณะบุคคล ร่วมกันทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไดวางแผนร่วมกันไว้ โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ และนำเอาทรัพยากรบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการต่างๆ มาใช้ ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ทัศนีย์ วงศ์อิน (2547: 136) อธิบายว่า การบริหาร หมายถึงความถึง การที่กลุ่ม บุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกัน กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ด้วยการดึงทรัพยากรที่มีอยู่ ประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ อย่างเป็นระบบ และมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับได้ร่วมกัน

วัลลภ สุขประเสริฐ (2547: 11) สรุปว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่างๆ ที่ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างประหยัดที่สุด

หวน พินธุพันธ์ (2548: 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

จากความหมายที่นักวิชาการให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ มีระเบียบ และมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยใช้ศาสตร์ และศิลป์ พร้อมทั้งนำเอาทรัพยากร เทคนิค และกระบวนการต่างๆ มาใช้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ผู้บริหาร มีความสำคัญต่อความสำเร็จก้าวหน้าขององค์การ เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการนำพาให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินงานของแต่ละองค์การจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและแนวคิดในการบริหาร และการบริหารที่ดีจำเป็นจะต้องมีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ในทฤษฎีและหลักการบริหาร และมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้มาใช้ตัดสินใจและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจำแนกการบริหารตามหลักทฤษฎีได้ 4 แนวทฤษฎี คือ การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ การบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ และการบริหารสมัยใหม่ ดังนี้

1) การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ เกิดขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับความพยายามหาวิธีการที่จะใช้บุคลากรให้มีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต ในด้านการบริหารการศึกษาที่มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษา และการปฏิบัติมากขึ้น โดยมีการพิจารณาพฤติกรรมขององค์การด้วยการวิเคราะห์งาน (job analysis) โดยจำแนกงานที่ผู้บริหารปฏิบัติและแนวทางที่ทำให้การปฏิบัติงานแต่ละอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ มุ่งพิจารณาเรื่องความสำคัญของคนในฐานะเป็นองค์ประกอบของการบริหาร โดยการพิจารณามูลค่าทั้งในรูปพลวัต และที่เป็นองค์ประกอบทางกายภาพขององค์การ นักวิชาการที่นำแนวคิด การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ มาใช้ในการบริหารการศึกษา ได้แก่ แดเนียล กริฟฟิธส์ (Daniel Griffiths, 1988: อ้างถึงใน ประยูรศรีประสาธน์ 2550: 39) ได้สังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาและสังคมศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ผลสรุปว่าผู้บริหารการศึกษาต้องการการพัฒนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนเองกับ คนอื่นในสังคมที่ตนอยู่ ทักษะเหล่านี้ผสมผสานอยู่ในพฤติกรรมผู้บริหาร และบทบาทของผู้บริหาร คือ การช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร คือเป็นทั้งผู้ริเริ่ม ผู้สนับสนุน ผู้ประสานงาน ผู้ให้คำแนะนำการกระทำของคนอื่น รวมทั้งการยอมรับสติปัญญาของกลุ่ม

3) การบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ มีจุดเน้นที่การให้ความสำคัญต่อพฤติกรรม การทำงานในองค์กรอันเป็นผลกระทบของความสัมพันธ์เชิงสังคมและโครงสร้างขององค์กร โดยมีทฤษฎีการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้ให้แนวการศึกษาที่ผสมผสานหลักจิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์เข้ากับศาสตร์ว่าด้วยการบริหาร สำหรับการบริหารการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ การบริหารการศึกษาเชิงระบบราชการ ซึ่งมีลักษณะแบ่งงานกันทำ การกำหนดบทบาทของบุคลากรไว้ชัดเจน มีลำดับชั้นของตำแหน่งหน้าที่ และมีการทำงานเป็นกิจวัตรตามกฎหมายและวิธีการ เป็นต้น

4) การบริหารสมัยใหม่ เน้นการใช้วิธีการเชิงระบบ วิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงสถานการณ์ พยายามใช้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ในรูปของสหวิทยาการมาเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาทางการบริหาร ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารเชิงระบบด้วยการพัฒนาการศึกษาระบบจากปัจจัยนำเข้า-ผลผลิต-กระบวนการ ทฤษฎีการบริหารเชิงปริมาณ มีจุดเน้นที่การใช้รูปแบบ กระบวนการ ความสัมพันธ์และการประเมินทางคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาทางการบริหาร นอกจากนี้แล้วยังมีการบริหารเชิงสถานการณ์ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการผสมผสานความคิดของทฤษฎีบริหารต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งหน้าที่ของผู้บริหารคือ จะต้องชี้ให้เห็นว่าเทคนิคอะไรภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะจะให้ผลประโยชน์ดีที่สุดกับเป้าหมายของฝ่ายบริหาร

สำหรับการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน มีการกระตุ้นให้มีการใช้แนวการศึกษาที่มีความหลากหลาย ไม่ยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ทำให้นักบริหารการศึกษาประยุกต์แนวการศึกษาใหม่ๆ และวิธีการที่หลากหลายเพื่อการศึกษาและทำความเข้าใจการบริหาร และองค์กรที่ตนรับผิดชอบอยู่

1.3 การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามความต้องการของสังคมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ส่งผลกระทบ ซึ่งกันและกัน และตัดสินใจเลือกวิธีการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่า โดยมีจุดเน้นของการบริหารสถานศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน มุ่งเน้นการระดมทรัพยากรทุกด้าน ทั้งกำลังทรัพย์และกำลังคน จากทุกภาคส่วนในสังคมภายในและภายนอกสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ ภารกิจด้านการบริหารทั่วไป ภารกิจด้านงบประมาณ ภารกิจด้านวิชาการ ภารกิจด้านการบริหารงานบุคคลและภารกิจด้าน งานกิจการนักเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะตัวแทนของสถาบันการศึกษา มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา

เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคม โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร และจะต้องปฏิบัติหน้าที่จัดการศึกษาตามขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและสังคม ซึ่งมีนักวิชาการ หลายท่านได้ให้นิยามการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนขอบข่ายของงานภายในสถานศึกษา ดังนี้

1.3.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 22-28) ให้ความหมาย การบริหารจัดการในระบบโรงเรียน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในด้านการวางแผน การบริหาร งานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ งานบริการต่างๆ และงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานจัดการศึกษาได้ครบถ้วนตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546: 12) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การอำนวยความสะดวกเพื่อจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คำนึงถึงความสะดวกที่ให้แก่ครูในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

มงคล ศรีมหาพรหม (2549: 12) ได้ให้ความเห็นสนับสนุนว่า การบริหารโรงเรียนคือ การที่คณะบุคคลร่วมมือกันดำเนินการจัดการศึกษาให้เยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ ตลอดจนแนวคิดในการบริหารโรงเรียนและจะต้องทำหน้าที่ ควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ภายใต้การควบคุม กำกับ ดูแลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคม ให้มีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน รวมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม

1.3.2 หลักการบริหารสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 9) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการบริหารดังนี้

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสม

2. ต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการ งานที่ควรจะมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี

3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะได้มีการประเมินผลและติดตามผล เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผลจะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

ในปัจจุบันมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (2546: 1-15) ที่มุ่งให้ส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งหลักธรรมาภิบาลสากล ตามที่ UNDP (United Nations Development Program) กำหนดไว้มี 9 หลัก คือ (เมธิชญญ์ วังแก 2551: 6-7)

1. การมีส่วนร่วม (Participation)
2. นิติธรรม (Rule of Law)
3. ความโปร่งใส (Transparency)
4. การตอบสนอง (Responsiveness)
5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus - oriented)
6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity)
7. ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล (Efficiency & Effectiveness)
8. ภาระรับผิดชอบ (Accountability)
9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision)

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทาง ในการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

1.3.3 ขอบข่ายของงานภายในสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ มีคุณลักษณะที่

พืงประสงค์ เป็นคนเก่ง เป็นคนดีและมีความสุข ซึ่ง จันทรานี สงวนนาม (2545: 140-141) ได้รวบรวมข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษา พบว่ามีส่วนคล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น การวิจัยของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ที่ได้จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัด (Superintendents of Schools) สรุปได้ว่า งานบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกระทำมี 5 ประการ คือ

1. การทำงานประสานกับประชาชน ทั้งในชุมชน ในสภาการศึกษาประจำท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในส่วนของการศึกษาของจังหวัดและกับนักเรียน
2. การบริหารงานธุรการต่างๆ ในสำนักงานศึกษานิเทศก์และในสถานศึกษา
3. การบริหารและพัฒนาอาคารสถานที่และบริเวณสถานศึกษา ตลอดจนการซ่อมแซม จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์สำหรับอาคารสถานที่และบริเวณเหล่านั้น
4. การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ หลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน และโครงการทางวิชาการอย่างอื่นของโรงเรียน
5. การให้บริการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาโดยทั่วไป และช่วยเหลือพัฒนาวิชาการศึกษา ตลอดจนอาชีพนักบริหารให้ก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับนับถือ

ธีระ รุญเจริญ (2546: 30) สรุปภารกิจของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการให้การศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมให้บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีวิต
2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั้งนักเรียนปกติ นักเรียนพิการ นักเรียนด้อยโอกาส และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
3. จัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัด 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยตามความเหมาะสม
4. ปฏิรูปการเรียนรู้ตามหลักการและแนวทางที่กำหนดไว้ อาทิเช่น จัดตามธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียน แต่ละวัยและแต่ละคน จากแหล่งต่างๆ ทั้งในและ นอกโรงเรียน ตลอดจนทั้งจัดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยปรับใช้หลักสูตรแกนกลางให้เหมาะสมกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่ตั้งโรงเรียน
6. จัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยให้การศึกษอาบรม ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

7. จัดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตลอด ทั้งส่งเสริมให้ใช้กระบวนการวิจัยในการเรียน

8. บริหารจัดการโรงเรียนตามการกระจายอำนาจการบริหารทั้ง ด้าน วิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป สอดคล้องกับหลักการ การ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเต็มที่

9. จัดการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งคุณภาพภายในและภายนอก ตาม เกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

10. พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรอื่น เพื่อจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับแนวทางหลักการที่กำหนดตามการปฏิรูปการศึกษา

11. แสวงหาเทคโนโลยี ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการ จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

ประยงค์ เนาวบุตร (2547: 113-114) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัด ระบบงานภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดระบบงานด้านการเรียนการสอน งานด้านการจัดการเรียนการ สอนหรืองานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรครอบคลุมงานต่อไปนี้

1.1 งานหลักสูตร ประกอบด้วย การชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลาง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การใช้หลักสูตร การจัดการเอกสารประกอบหลักสูตร และการ ประเมินผลหลักสูตร

1.2 งานจัดทำแผนการสอนและกำหนดการสอน ประกอบด้วย การนำ หลักสูตรมาจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับผู้เรียนทั้งในความรู้ ความสามารถ ความสนใจหรือคุณลักษณะด้านอื่นๆ

1.3 งานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการนำเอา แผนการสอนที่ ได้จัดเตรียมไว้ในไปใช้ในห้องเรียน โดยจัดให้เป็นกิจกรรมร่วมที่ครูกับนักเรียนจะต้องเผชิญกับ สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นอย่างสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์

1.4 งานจัดหาและบริการสื่อการเรียน ประกอบด้วย การผลิต การจัดซื้อ หรือจัดหา การแนะนำ การใช้ การเก็บรักษา การซ่อมบำรุง และการจัดบริการให้ยืมอย่างเป็นระบบ

1.5 งานประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การทำหรือจัดหา แบบทดสอบ การดำเนินการสอบ การวิเคราะห์ การประเมินและรายงานผล

1.6 งานนิเทศการสอน ประกอบด้วย การช่วยเหลือครูผู้สอนใน ด้านการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผล และการปฏิบัติงานอื่นๆ เพื่อช่วยให้การเรียน การสอน ภายในสถานศึกษาบังเกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.7 นอกจากงานดังกล่าวแล้ว ยังมีงานอื่นๆ ที่ฝ่ายจัดการเรียนการสอน อาจต้องรับผิดชอบอีก อาทิ การจัดการการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้ทางด้านวิชาการ ของนักเรียน การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตร ไปใช้ในสถานศึกษา และการให้บริการ ด้าน วิชาการอื่นๆ

2. การจัดระบบงานสนับสนุนการเรียนการสอน งานสนับสนุนการเรียน การสอน หมายถึง งานทุกประเภทและทุกชนิดที่ไม่ใช่งานจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการ ดังนั้น การจัดระบบงานสนับสนุนการเรียนการสอนของสถานศึกษาจึงควรครอบคลุมงานที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 งานปกครองหรืองานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย งานกิจกรรม ต่างๆ ของนักเรียน การรายงานเกี่ยวกับนักเรียน งานวินัยนักเรียน การจัดบริการต่างๆ สำหรับ นักเรียน เช่น บริการแนะแนว บริการเกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิการ อาหารกลางวัน บริการเพื่อ การ สงเคราะห์นักเรียน เป็นต้น

2.2 งานธุรการและการเงิน ประกอบด้วย งานสารบรรณ งานทะเบียน และรายงาน การรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี และงานพัสดุ

2.3 งานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย งานจัดอาคาร ห้องเรียน ห้อง เฉพาะวิชาการ อาคารประกอบต่างๆ สนามกีฬา และการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน โดยครอบคลุมทุกขั้นตอนนับตั้งแต่การวางแผน การควบคุม การใช้และการซ่อมแซมบำรุงรักษา

2.4 งานบริหารบุคคล ประกอบด้วย งานการกำหนดความต้องการ ด้าน บุคคล เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์งาน กำหนดลักษณะงาน และมาตรฐานความต้องการ ด้านกำลังคน การสรรหาบุคลากรเข้าทำงาน การรับบุคคลเข้าทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ และจัดเงินเดือนให้เหมาะสม การจัดอำนวยความสะดวกและสวัสดิการ การประเมิน ผลการ ปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ มีความรู้ความสามารถ และสมรรถภาพที่ดี

2.5 งานความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย การเชิญผู้ปกครองหรือ ประชาชนเพื่อปรึกษาหารือ การพบปะสังสรรค์ การเชิญชมนิทรรศการผลงานนักเรียนหรือร่วมงาน วันสำคัญที่สถานศึกษาจัดขึ้น การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทั้งใน ด้านการ

เรียนและด้านอื่นๆ การให้ความช่วยเหลือชุมชน การขอความร่วมมือจากชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุน ช่วยเหลือหรือปรับปรุงสถานศึกษา และการให้บริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

หวน พันธุพันธ์ (2548: 7) กล่าวว่า ภารกิจในการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษา โดยทั่วไปจำแนกออกเป็น 5 ประเภท ด้วยกันคือ

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การทำแผนการสอนและการปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผลการวัดผลและการนิเทศการสอน เป็นต้น

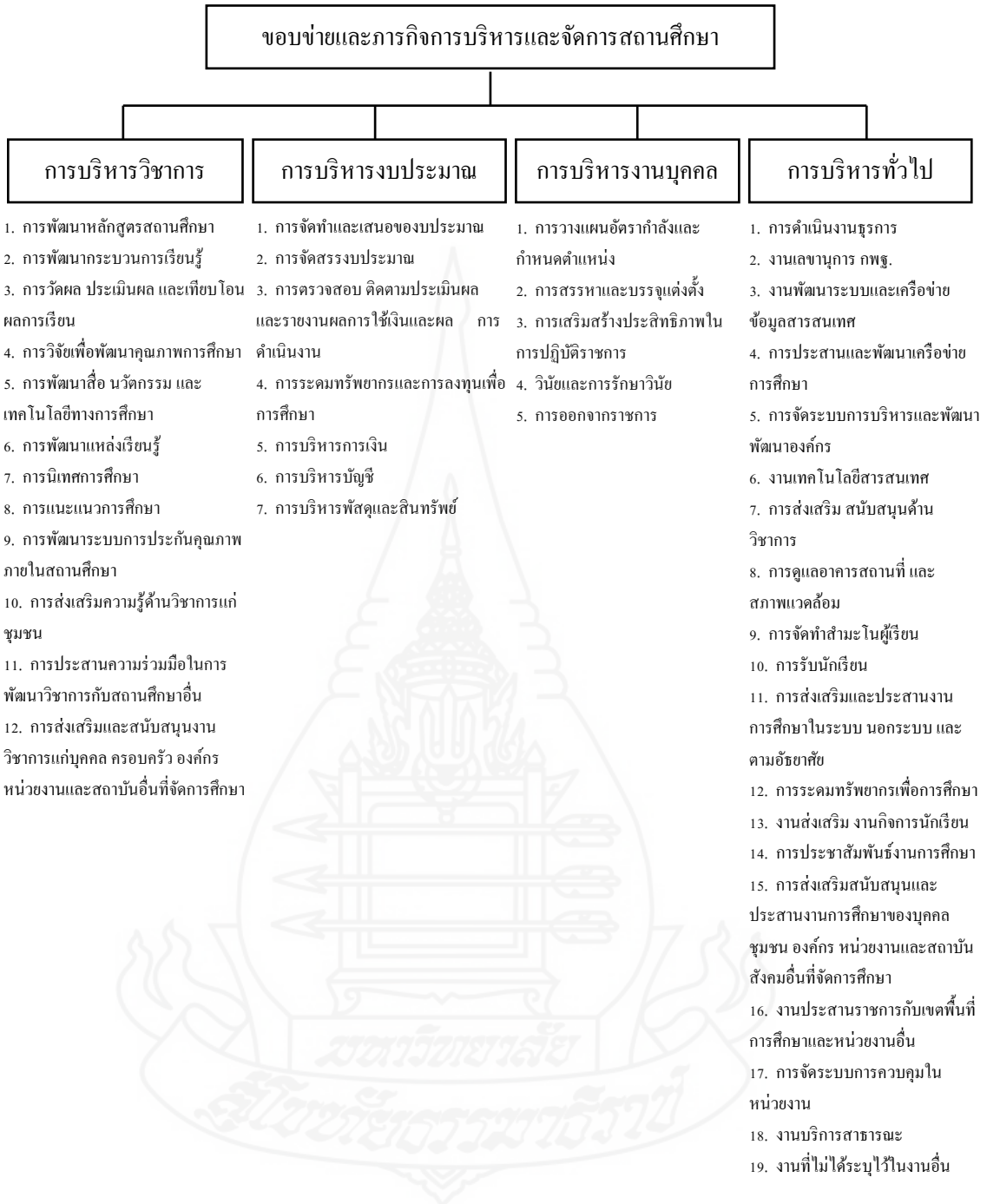
2. การบริหารงานธุรการ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับงานการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ งานสารบรรณ งานรักษาพยาบาล และงานบริการต่างๆ เป็นต้น

3. การบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคคล เริ่มตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาทำงานหรือมาเป็นครู การจัดบุคคลเข้าทำงาน การบำรุงรักษาและการสร้างเสริมกำลังใจในการทำงาน การพัฒนาบุคคลและการจัดบุคคลให้พ้นจากงาน เป็นต้น

4. การบริหารกิจการนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับนักเรียน เช่น การปฐมนิเทศนักเรียน การปกครองนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน การจัดกิจกรรมและการบริการต่างๆ เป็นต้น

5. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการบริหารที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น การสอนให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ที่บ้านที่ชุมชน และเผยแพร่แก่คนรอบข้างและคนในชุมชนด้วย

นับตั้งแต่ได้เริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โรงเรียนรัฐบาลทั้งหลายก็ได้ชื่อว่ามีฐานะ เป็นนิติบุคคล ได้รับอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ขอบข่ายและภารกิจ การบริหารและจัดการสถานศึกษา แสดงได้ดังแผนภูมิ ที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 23) *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*
กรุงเทพมหานคร องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.สพ.)

ในลักษณะเดียวกัน การจัดระบบงานภายในสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาตามแนวคิดการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based management) สถานศึกษามีงานรับผิดชอบสำคัญจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและการเงิน และด้านบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริหารงานของสถานศึกษาและการประสานงานกับองค์กรในชุมชน หน่วยงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นซึ่งปรากฏในกฎกระทรวง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ระบุให้สถานศึกษาดำเนินการบริหารและจัดการศึกษา ในด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550: 151-154)

1. ด้านวิชาการ

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.10 การแนะแนว
- 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

- 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านงบประมาณ
  - 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง
  - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
  - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
  - 2.6 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
  - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
  - 2.8 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
  - 2.9 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
  - 2.10 การปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อ
การศึกษา
  - 2.11 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  - 2.12 การวางแผนพัสดุ
  - 2.13 การกำหนดแบบรูปราชการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์
หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.14 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหา
พัสดุ
  - 2.15 การจัดหาพัสดุ
  - 2.16 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
  - 2.17 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
  - 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
  - 2.19 การจัดทำบัญชีการเงิน
  - 2.20 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
  - 2.21 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน
- 3 ด้านการบริหารงานบุคคล
  - 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนดไว้
โดยเฉพาะ
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา
- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและ
บุคลากรทางการศึกษา
- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4 ด้านการบริหารทั่วไป
- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

- 4.5 การจักระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
  - 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
  - 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 4.8 การดำเนินงานธุรการ
  - 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
  - 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
  - 4.11 การรับนักเรียน
  - 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิก
- สถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
  - 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  - 4.15 การทัศนศึกษา
  - 4.16 งานกิจการนักเรียน
  - 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
  - 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล
- ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
  - 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
  - 4.21 การจักระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
  - 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ
- นักเรียน
- จากที่นำมากล่าวแล้วพอสรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานภายในสถานศึกษา ครอบคลุมการบริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องการวิสัยทัศน์ที่

กว้างไกลของผู้บริหาร ความร่วมมือของครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานความถนัด และความต้องการของผู้เรียน และความจำเป็นของท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการให้ความหมาย หลักการ แนวคิด ตลอดจนขอบข่ายของงานวิชาการ รายละเอียดเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาและจากการศึกษา ค้นคว้า งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

จันทราณี สงวนนาม (2545: 142) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 2) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

เจริญ งามดี (2547: 14) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ การจัดหา การผลิต และส่งเสริมซึ่งเป็นกิจกรรมในขอบข่ายงานวิชาการด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนของนักเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

พัสนี วงศ์เย็น (2547: 180) อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของหลักสูตร ชุมชน สังคม ความคาดหวังของสถานศึกษา และความคาดหวังของตัวผู้เรียน

นิคม พันธุ์คำ (2548: 14) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำทรัพยากรมาให้บริการ ให้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลาย ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนนักเรียน นักศึกษา ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551: 30) สรุปความหมายของการบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่าง ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากที่นำมากล่าวแล้วพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามขอบข่ายงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพ การเรียนของนักเรียน ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา ในการบริหาร งานวิชาการ ผู้บริหารควรนำหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงหลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 33-38) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งใน การบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ดังมาตราต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 (ข) : 14-38)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่งามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ การเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 26 ให้สถานศึกษา จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความ ประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการ เรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และ ให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ใน วรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาใน โอกาสแรกๆ ที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 6-7) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ มีหลักการ บริหารคือ

1. หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่ เพิ่มการลงทุน นั่นคือ นักเรียนนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลา และช้ากว่ากำหนด

2. หลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วาง ไว้ นั่นคือ นักเรียนนักศึกษามีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และการจัดการได้

ทัสนี วงศ์เย็น (2547: 154-155) กล่าวถึงการนำหลักการจัดการศึกษาตามที่กำหนด ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ความรู้สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การจัดการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมและ พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ เป็นพิเศษ และการจัด การศึกษาให้ผู้ที่มีความสามารถพิเศษในรูปแบบที่เหมาะสม

5. การจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ

6. การจัดการศึกษา โดยเน้นด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและเทคโนโลยี การจัดการ การรักษา และการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา ความรู้ ทักษะการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

7. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมตาม ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา การจัดกิจกรรม ให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้ การจัดการเรียน การสอน สาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การ สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิด การเรียนรู้และรอบรู้ และการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งใน กระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ให้ เกิดขึ้นทุกเวลาและสถานที่ และร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผู้เรียน

8. การประเมินผู้เรียน และการใช้วิธีการที่หลากหลาย ในการจัดสรร โอกาสเข้า ศึกษาต่อ และนำผลการประเมินผลผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา

9. การจัดทำสาระหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชน สังคม ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

10. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

11. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการผลิต และการใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม

12. การจัดให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

การบริหารงานวิชาการให้ได้ผลทั้ง 12 ประการข้างต้น สถานศึกษาจะต้อง ดำเนินการจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กำหนดปรัชญา จุดประสงค์ วิสัยทัศน์และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อเป็น เจมทิศทางดำเนินการของสถานศึกษา

2. พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ของสังคม ชุมชน

3. วางแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
4. นิเทศและพัฒนาครู
5. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การผลิตสื่อ
6. จัดแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์บริการแนะแนว เป็นต้น
7. วางแผนการประเมิน และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนา
8. จัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551: 32) กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและ เป็นสถานศึกษาของรัฐ ต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งเรียกว่า ธรรมภิบาล มาบูรณาการให้เข้ากับ การดำเนินงานด้านต่างๆ การบริหารงานวิชาการ ก็ต้องมีหลักธรรมภิบาล คือ

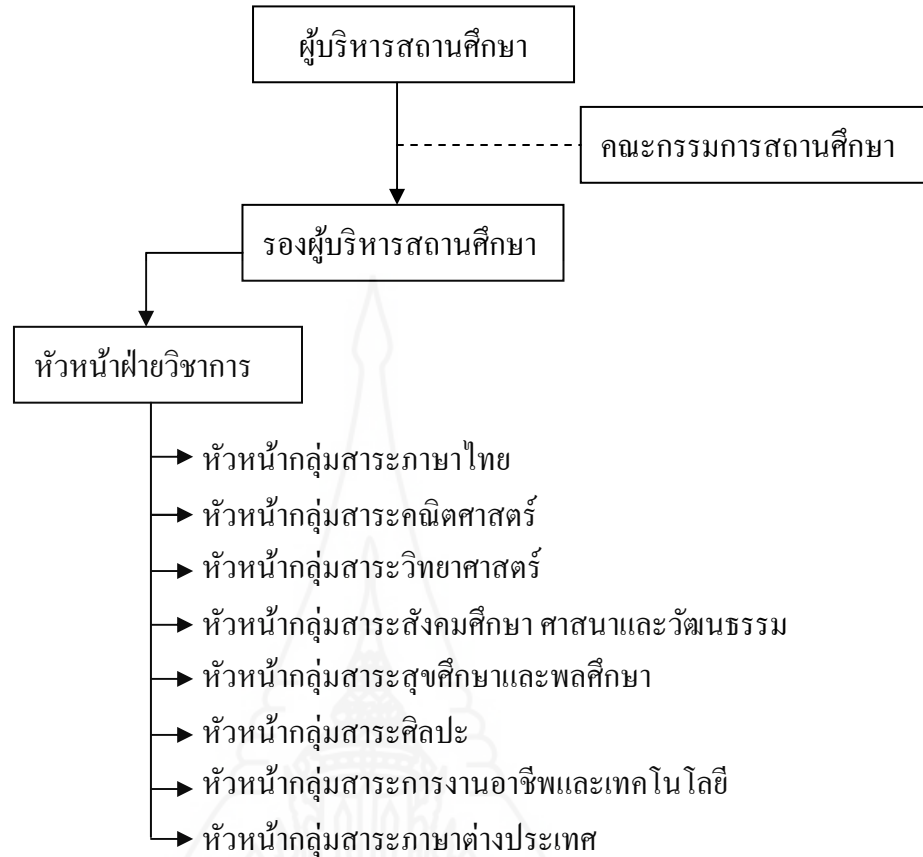
1. หลักความคุ้มค่า คือ การได้ผลผลิตคุ้มค่าแก่การลงทุน นั่นคือ ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร ไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลา และช้ากว่ากำหนด
2. หลักนิติธรรม คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ทุกคนต้องปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน

จากหลักการและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า งานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบัน การบริหารวิชาการในยุคปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนจะมีโอกาสตัดสินใจมากขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ให้สถานศึกษารับผิดชอบการบริหารงานวิชาการโดยตรง

2.2.1 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในสถานศึกษา งานวิชาการอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงได้ดังแผนภูมิที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* พิมพ์ครั้งที่ 2 สงขลา นำศิลป์โฆษณาจำกัด หน้า 36

2.3 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และการจัดการวัดและประเมิน รวมทั้งติดตามผล ซึ่งจันทรานี สงวนนาม (2545: 145) มีความเห็นว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ควรประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย
  - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
  - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 1.3 สื่อการเรียนรู้
  - 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

ปัญญา แก้วกีบุตร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545: 17) กล่าวว่าโดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วย การศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดเตรียมการเรียนการสอน การจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอน การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผล การวางแผนและการกำหนดวิธีดำเนินงานด้านวิชาการ รวมถึงการประชุมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 3-4) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้
  - 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน
  - 1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร
  - 1.3 บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก
  - 1.4 การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้
    - 1.4.1 การจัดตารางสอน เป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา
    - 1.4.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน
    - 1.4.3 การจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

1.4.4 การจัดแบบเรียน โดยปรกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้น ครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบ หรือจาก เอกสารที่ครูเตรียมเอง

1.4.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้า วิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

1.4.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษา รู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชา และอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

2. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

2.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

2.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

2.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอน

3. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบ วิเคราะห์ผลการเรียน

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 33-34) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจงาน วิชาการ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

กฎกระทรวง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (2550: 29-36) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ด้านการบริหาร งาน วิชาการของสถานศึกษา โดยสังเขปดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2551: 26) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องอาศัยหลักการและ วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพ การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากความหมายของการบริหารงานวิชาการ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนขอบข่ายของงานวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันผู้วิจัยจึงได้สรุปขอบข่ายของงานวิชาการเพื่อใช้ในการวิจัยบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. งานบริหารวิชาการ
2. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. งานประกันคุณภาพการศึกษา
5. งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ซึ่งแต่ละงานมีนักการศึกษา หน่วยงานการศึกษาต่างๆ ได้ให้แนวทางการปฏิบัติและรายละเอียดของงาน ดังต่อไปนี้

1. งานบริหารวิชาการ

การวางแผนเป็นเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงาน การวางแผนเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาได้กำหนดขึ้น เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคตตามความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติก่อนหลัง การวางแผนวิชาการในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ได้มากที่สุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 98) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาท และหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ เพราะงานวิชาการในสถานศึกษาถือเป็น งานหลัก ผู้บริหารควรมีหลักการวางแผนงานวิชาการดังนี้

1. ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบการวางแผนทุกระดับ ตั้งแต่งานวิชาการ ระดับสถานศึกษา งานวิชาการระดับคณะจนถึงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ โดยการจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ หรือการรับฟังความคิดเห็นของครูอาจารย์ เพื่อจะได้จัดการวางแผนได้ถูกต้อง

2. ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษาโดยทั่วไป ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดแผนงานของสถานศึกษาแต่โดยแท้จริงและผู้บริหารมิใช่เพียงผู้กำหนดแผน แต่ควรจะได้มีส่วนร่วมโดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบงานอื่นๆ และครูอาจารย์ในสถานศึกษาด้วย

3. ผู้บริหารควรมีทักษะในการวางแผน เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการวางแผนจนสามารถชักนำครูอาจารย์ได้

4. ผู้บริหารควรรู้จักการวางแผนในการบริหารงาน การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานต่างๆ จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่ อยู่ที่การวางแผนงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดไป ตั้งแต่การวางแผน การจัดโปรแกรมการศึกษา การรับสมัครผู้เรียน ตลอดจนถึงการจัดการสอนต่างๆ หากสามารถวางแผนการสอนได้ดี การบริหารงานในขั้นตอนอื่นจึงจะสามารถดำเนินการได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 32) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ ไว้ดังนี้ คือ

1. วางแผนด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโครงการ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

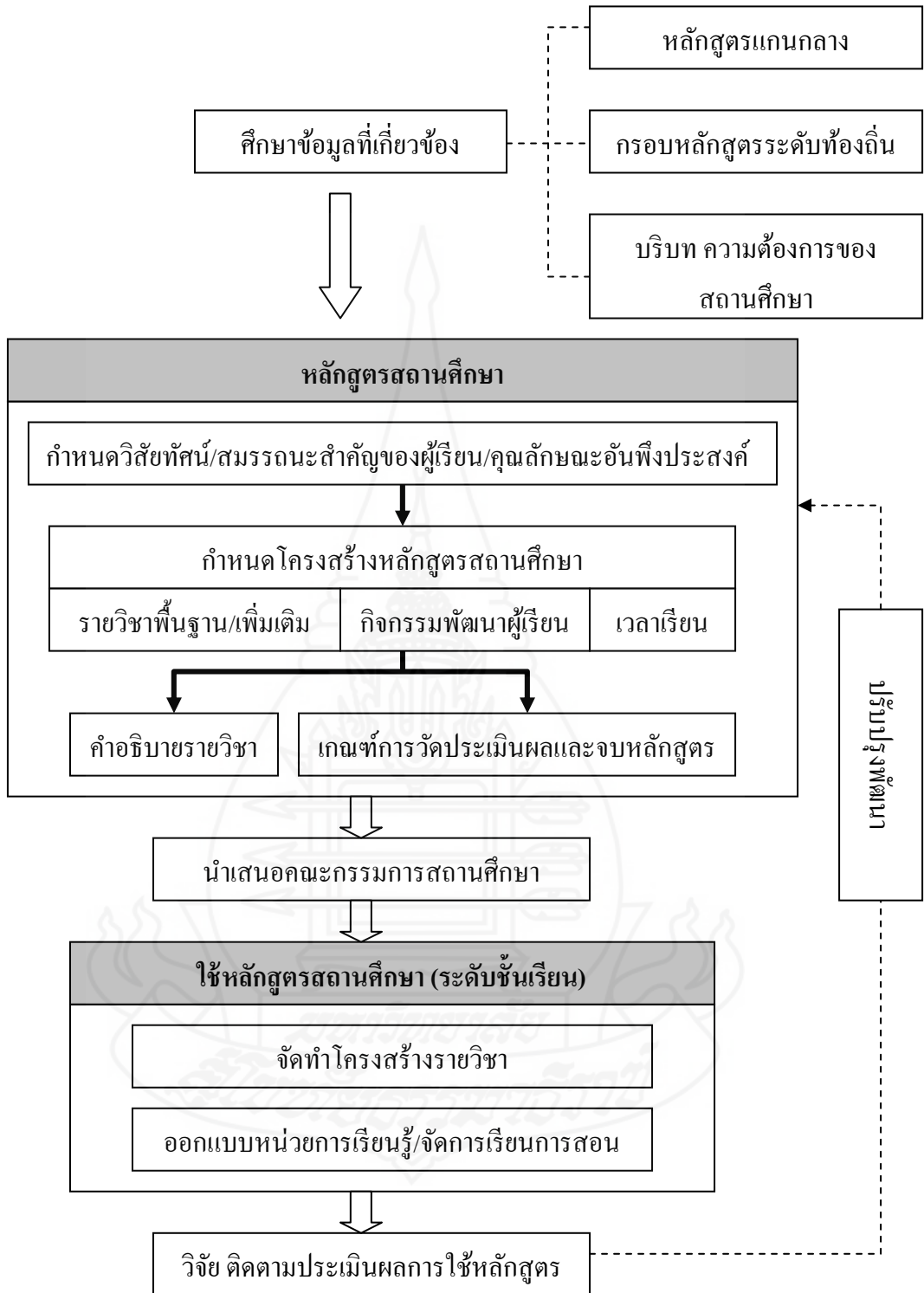
สรุป การวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง การจัดให้มีการประชุม วางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานและครูอาจารย์ในสถานศึกษา โดยการสำรวจปัญหาและความต้องการแล้วนำข้อมูลมาวางแผน เพื่อจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการ และผู้บริหารอนุมัติโครงการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำปฏิทินวิชาการ ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ ควบคุม ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผลโครงการ

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอน จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน

จินทรานี สงวนนาม (2545: 146) กล่าวถึงกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรซึ่งเป็นองค์ความรู้เดิมที่จะต้องนำมาจัดให้เป็นระบบ และมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นรายวิชาและช่วงชั้น โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ตลอดจนต้องคำนึงถึงความพร้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาตามหน่วย การเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริงในชุมชน แทนการเรียนรู้จากสิ่งที่ไม่ใกล้ตัว สาระการเรียนรู้มีทั้งสิ้น 8 กลุ่มสาระ ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา ตลอดจนการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ สักยภาพพื้นฐานในการคิด การทำงาน และการพัฒนาตนเอง ดังภาพ 2.4

ภาพที่ 2.4 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 51) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ม.ป.ท.

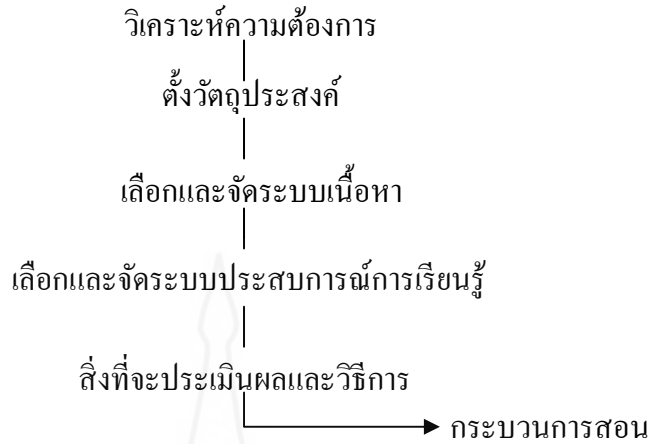

ปัญญา แก้วกีฐ และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545: 27) กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ว่า สถานศึกษาเป็นชุมชนของผู้ต้องการแสวงหาความรู้ สถานศึกษา จึงควรมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่ง วางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อมองอนาคตว่า ชุมชนและสังคมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร สถานศึกษาต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับ ยุคสมัย กำหนดพันธกิจ พร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่ครอบคลุม กำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค และคณะครูอาจารย์ร่วมกัน ออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีการสอนที่ยึดหัวข้อเรื่อง จากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือสังคมศึกษาเป็นหลักตามความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการเข้าด้วยกัน อย่างสมดุล รวมทั้งการกำหนดเวลาเรียน และจำนวนหน่วยกิต และแนวทางการวัดประเมินผู้เรียนอีกด้วย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษา ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตร เปรียบเหมือน แบบแปลน การจัดการเรียนการสอนการพัฒนาหลักสูตรบอกได้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพ

นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 35-41) ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ดังแสดงในภาพที่ 2.5 ดังนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

ที่มา: ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 36) *การบริหารงานวิชาการ* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริม
กรุงเทพ

1. การวิเคราะห์ความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง จะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะพัฒนาอย่างกระจ่างชัด หากจะพัฒนาหลักสูตรสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ จะต้องรู้ถึงความต้องการแท้จริงของคนกลุ่มนั้น เช่น การอาชีวศึกษานั้น นอกจากจะพัฒนาความต้องการส่วนตัวและสังคมแล้ว จะต้องพิจารณาไปถึงความต้องการ ทางด้านอุตสาหกรรมด้วย การวิเคราะห์ความแตกต่างส่วนบุคคล สังคมและอุตสาหกรรมจะต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะเป็นเครื่องชี้แนะในการตัดสินใจ จุดประสงค์หลักของการจัดการศึกษา การเลือกเนื้อหาและมุ่งวัดเน้นในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การตั้งวัตถุประสงค์ ต้องให้ครอบคลุมสิ่งที่วิเคราะห์ไว้แล้ว วัตถุประสงค์ที่ตั้งจะเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะได้ เมื่อตั้งวัตถุประสงค์แล้ว ก็ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกให้ได้หรือปฏิบัติได้ การตั้งวัตถุประสงค์จะต้องสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน และเครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก และกำหนดเวลาด้วย

3. การเลือกและจัดระบบเนื้อหาวิชา ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้บรรลุเนื้อหาวิชา จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางการศึกษา ที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่ ตัวผู้เรียนเนื้อหาวิชา เปรียบเหมือนพาหนะที่จะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา โดยการสอนเนื้อหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเชื่อได้ว่าผู้เรียนจะได้รับความสามารถที่ต้องการให้มี

4. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม การที่จะได้รับผลจากการเรียนรู้จะต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เรียน สิ่งที่ทำก็คือสิ่งที่เขาเรียนรู้สำหรับเทคนิคศึกษานั้น ถ้าจุดประสงค์มุ่งเน้นพัฒนาทักษะก็ไม่จำเป็นต้องสอนการบรรยายมากนัก

5. การวัดและการประเมินผล การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าผู้เรียนได้รู้ผลความก้าวหน้าในการเรียนของเขา ดังนั้น การประเมินผลจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าวัตถุประสงค์ทั่วไปของโปรแกรมศึกษามีเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การประเมินผลก็ต้องประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง การให้รู้ผลของการเรียนรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะเพิ่มความพยายามของเขา อีกทั้งยังมีผลต่อระบบโดยรวมด้วย เพราะสามารถทำให้ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม หลักสูตรก็จะเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่งทันต่อเหตุการณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 34) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติ ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สารระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระ การเรียนรู้ตามความเหมาะสม

4. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

5. นิเทศการใช้หลักสูตร

6. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 34) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดย

(1) จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับ โรงเรียนอื่น

(2) จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

(3) จัดให้มีวิชาต่างๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ

(4) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ่งมากขึ้นสำหรับ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการและการศึกษาทางเลือก

(5) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการ ของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

2. สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้การสอนและ อื่นๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยความร่วมมือของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเครือข่ายสถานศึกษา

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

4. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและรายงานผล ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 (ก): 35-38) กล่าวว่า สถานศึกษามี บทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และ ชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษา จะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความ คาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคน ในชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรสถานศึกษายัง ต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ ของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็น สมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันใน บ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนซึ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตร ที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหาร จัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมี การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหาร

สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอนจะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษา แต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกันมีความรู้ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม คุณลักษณะการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแล คุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพัฒนาหลักสูตรเป็นเรื่องที่ต้องการตัดสินใจหลายขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ การเลือกเนื้อหาให้ตรง และครอบคลุมชนิดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ และวิธีการวัดและประเมินผลของการเรียนรู้ การตัดสินใจควรจะเป็นคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ต้องทำอย่างเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง

สรุป การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรแผนการสอน คู่มือครู เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง มีการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

หลักสูตรสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เพียงใดนั้น ภารกิจการบริหารงานวิชาการประการหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูอาจารย์ จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการศึกษาผู้เรียนเป็น รายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง

จันทรานี สวงวนนาม (2545: 146-147) กล่าวไว้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึก คิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิถีคิด วิธีการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ จึงน่าจะมีหลักการ และแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง
  2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ ได้แสดงความคิด อย่างอิสระ สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูลที่มี
  3. นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นเพียงแหล่งข้อมูลหนึ่งจากหลาย ๆ แหล่ง และเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน
  4. เน้นการปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี
  5. เน้นวิธีการสอนจากการเรียนรู้หลาย ๆ รูปแบบ
  6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นหาคำตอบ ที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว
  7. ถือว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาเพื่อ ให้ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่
  8. ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ด้วยตนเอง
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 34-35) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังนี้
1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน แก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 36) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551: 95) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลัก และมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารจึงต้องสนับสนุนให้ครูทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญ เพราะจะช่วยในการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ เมื่อแนวคิดเปลี่ยน การกระทำย่อมเปลี่ยนตามไปด้วย นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ

1. สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
2. สนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และ
3. กำกับติดตามประเมินผล

สำหรับการเรียนรู้ ผู้บริหารจะต้องจัดให้สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น สื่อที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือครู บันทึกการสอน นอกจากนี้แหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เครื่องมือการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็ถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น สื่อการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามกระบวนการต่างๆ ที่หลักสูตรต้องการ ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนต่างก็มีประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ความรู้ใหม่ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับอาจมีได้หลายทาง นอกจากครูและสื่อต่างๆ ดังกล่าว เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของครูที่จะจัดหา มาใช้ และศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งหลักสูตรใหม่มิได้ละทิ้งหนังสือแบบเรียนเก่าๆ โดยสิ้นเชิง องค์ความรู้ใหม่ก็ยังคงต้องอาศัยหนังสือเก่ารวมอยู่ด้วยตามความจำเป็นและความเหมาะสม

สรุป การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดเตรียมแผนการสอน จัดกระบวนการเรียนรู้ จัดบรรยากาศและการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ค้นคว้าหาเทคนิคการสอนใหม่ๆ เลือกรูปแบบสอนและใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด ทั้งนี้มีการประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. งานประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดตามที่สังคมต้องการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544: 9) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ส่วนการประกันคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างใน สุภนันท์ แก้วประไพ 2544: 8) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนเอกชนมีแนวทาง การจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษารัฐ และ โรงเรียน ได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน

สำหรับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546: 55) ให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางจัดการศึกษา ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการบริหารจัดการรวมทั้งทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นระบบ ครบวงจร (PDCA) โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ เป็นไปตามมาตรฐาน แล้วรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อชี้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป

นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (อ้างในสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา 2544: 124) กล่าวว่า เมื่อกล่าวถึงเรื่องของ “คุณภาพ” คุณภาพไม่ใช่ กระบวนการหรือขั้นตอนสุดท้าย บางคนกล่าวถึงเรื่องการประกันคุณภาพ กล่าวถึงเรื่องการติดตาม และการประเมินผล แล้วไปดูในเรื่องของผลผลิต เหมือนหนึ่งว่าเป็นกระบวนการขั้นสุดท้าย แต่ไม่ใช่เพราะวิวัฒนาการของสังคมและวัฒนธรรมกับเรื่องของคุณภาพของคนในอดีตกาลก่อนที่จะมีระบบโรงเรียนนั้นจะพบว่า คุณภาพสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเรียกว่า การศึกษา กระบวนการนี้สามารถจะดูแลและควบคุมได้ เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องจำกัด คือ จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการจะมีการฝึกทักษะหรือศึกษากับบุคคลต่อบุคคล และไม่มีข้อกำหนดที่เป็นเงื่อนไข เวลา ดังนั้นในอดีตกาลจึงไม่มีคำว่า “คุณวุฒิ” หรือใบรับรองคุณวุฒิ จะมีเรื่องของ “คุณภาพ” แต่จะ สอดคล้องกัน ก็คือ “หากท่านต้องการมีคุณวุฒิหรือใบรับรองคุณวุฒิ ท่านจะต้องมีคุณภาพก่อน”

สำหรับ วิจิตร ศรีสอ้าน (อ้างในสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา 2544: 66) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาหรือที่เรียกว่า Q.A. (Quality Assurance) ซึ่งปัจจุบันก็กลายเป็นการใช้กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นทางด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมการศึกษา จนกลายเป็นคำกลางและเกิดความเข้าใจผิด เช่น สถานศึกษาต้องสิ้นเปลือง

งบประมาณเพื่อจัดระบบ ISO ซึ่งมีแนวความคิดถ้ามีป้าย ISO อยู่หน้าสถานศึกษาแล้ว นี่คือการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นเมื่อมาถึงจุดหนึ่งที่เราเห็นว่าการทำงาน Q.A. ในเรื่องการศึกษาจะต้องมีระบบและวิธีการเฉพาะ หลักการแรกก็คือ ไม่ว่าจะใช้วิธีใดจะต้องใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา ไม่นำไปใช้เพื่อการลงโทษ เมื่อใดที่นำไปใช้ในการลงโทษแล้ว เมื่อนั้นจะเกิดการต่อต้านเบี่ยงเบน และผลที่จะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ในการนำเอา Q.A. มาใช้นั้นเข้าใจว่ามีจุดมุ่งหมายของคำว่า Development หรือ KIZEN ของประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างไรหากไม่ทำการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่จะต้องจัดการศึกษาเพื่อ Q.A. เท่านั้น แต่การศึกษามีความหลากหลาย และไม่จำเป็นต้องเสมอไปว่า ความหลากหลายจะทำให้มีมาตรฐานคุณภาพไม่ได้ และการทำวิธีเดียวกันก็ไม่จำเป็นต้องเสมอไปว่า นั่นคือ วิธีที่ทำให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หลักการที่สอง จะต้องสะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการสถานศึกษาตามมาตรฐานได้จริง คำว่า “ได้จริง” ทุกคนใช้ประโยชน์ได้ เชื่อถือได้

ขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (อ้างในสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544: 140) ได้กล่าวเกี่ยวกับคำจำกัดความของการประกันคุณภาพ ในการกล่าวเปิดการสัมมนาเรื่อง การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา : บทเรียนจากนิวซีแลนด์ไว้ว่า สำหรับเรื่องการประกันคุณภาพที่หลายคนถามว่าคืออะไร คำจำกัดความใหม่ของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ

- 1) การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 มาตรา 22, 23, 24, 26 และมาตรา 27 เพื่อคว่าสถานศึกษามีการปฏิรูปการเรียนรู้แล้วหรือยัง
- 2) การปฏิรูปการสอนของครู หรือครูเปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือยัง
- 3) ปฏิรูปการบริหาร คือ ผู้บริหารเปลี่ยนจากการบริหารงานธุรการเป็นการเรียนการสอนแล้วหรือยัง ถ้ามีการดำเนินงานตามกล่าวข้างต้นแล้ว เรียกว่า การประกันคุณภาพภายใน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และถือว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นหน้าที่บุคลากรในสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ต้องช่วยกันดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ จากนั้นมีการรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกปี และที่สำคัญต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนได้มีผู้ให้กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ 2542: 12-14) สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผู้เรียน ไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ได้มีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก เป้าหมายการประกันคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นเครื่องมือสะท้อนให้สถานศึกษาได้นำไปพิจารณาจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ ฉะนั้นการประกันคุณภาพจึงเป็นการประกันคุณภาพเพื่อผู้เรียน

โดยที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 1-3) ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544-2549) ประกาศวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต 20 ปีข้างหน้าว่า มีจุดมุ่งหมายเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” และสร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็น และปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดทัศนคติ และกระบวนการทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแบบใหม่ที่มีผู้ประสิทธิภาพและคุณภาพ แล้วก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน และได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตว่า เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ใน 3 ด้าน คือ

1) สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการเมืองปกครอง โปร่งใสเป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

2) สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เป็นการให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา รักษา และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3) สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึงพาเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี มีจารีตประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรภูมิใจในชาติและท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ต้องอาศัยระบบการประกันคุณภาพเป็นกลไกขับเคลื่อน จึงได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไว้ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47-51) โดยที่มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานศึกษาโดยตรง กำหนดไว้ในมาตรา 48 ว่า ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

นอกจากนี้ หากพิจารณาในอีกมุมหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะพบว่า อดีตที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้กำหนดระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการให้สถานศึกษาถือปฏิบัติ เช่น กำหนดหลักสูตรระดับต่างๆ ระบบการวัดการประเมินผลการเรียน การให้ใช้หนังสือเรียนตามที่กำหนด เป็นต้น ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนไปทางเดียวกัน ส่วนระดับคุณภาพการศึกษาอาจแตกต่างกันไปตามศักยภาพ แต่ปัจจุบันมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค จนถึงระดับสถานศึกษา กล่าวถึง สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรเองได้ โดยคำนึงถึงสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนนั้นๆ ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งก็จะเกิดความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ผู้ปกครอง และชุมชนอาจไม่มั่นใจว่าบุตรหลานของตนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา และระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควบคู่กันไป ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ โดยมีหลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ประการ คือ

1) การกระจายอำนาจ โดยให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดตั้งอำนาจความสะดวก และให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเอง รับผิดชอบ และจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคม ให้มากที่สุด

2) การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ปุชนิยบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ประชาชนชาวบ้านเข้ามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ/คณะทำงานของสถานศึกษา ร่วมคิดตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม

3) การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โดยสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนา เช่น ภายในช่วง 3 ปีนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต้องสูงขึ้นจากฐานเดิม ร้อยละ 5-10 หรือในปีการศึกษาหน้าผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สามารถใช้อินเตอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างคล่องแคล่ว หรือภายใน 2 ปีสถานศึกษาจะต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับเรื่องการรักษาระบบนิเวศ เป็นต้น จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าวมีการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา เลือกลยุทธ์ศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์ เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนา ตลอดจนแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ทั้งเพื่อเป็นสัญญาประชาคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

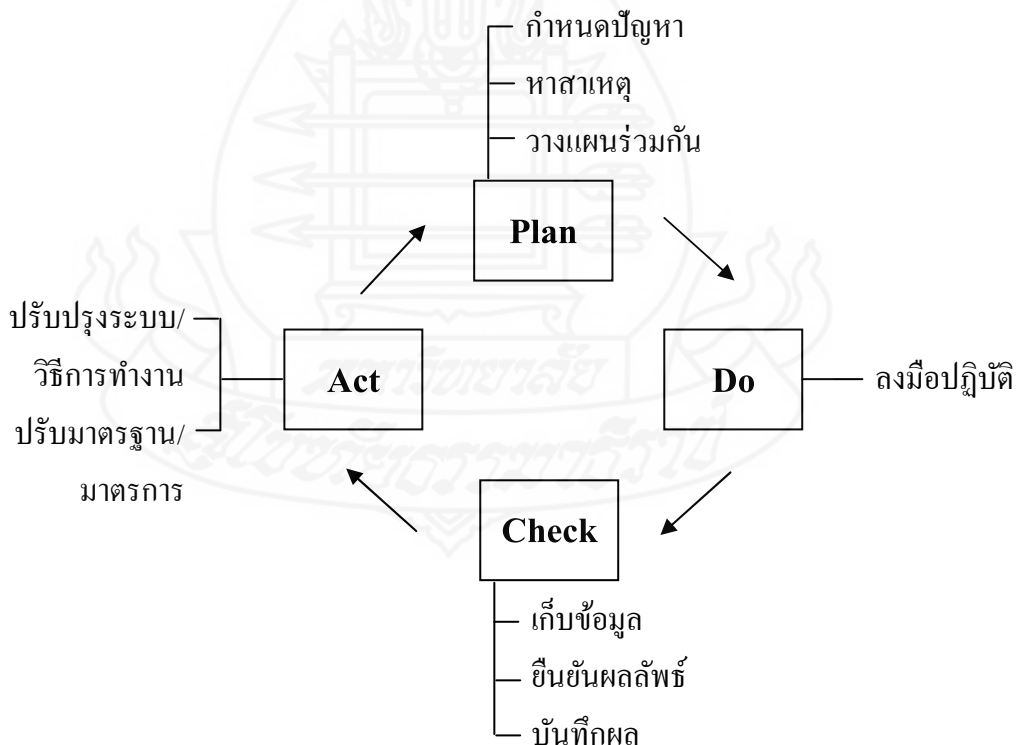
4.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ใช่เรื่องของการชี้ถูกชี้ผิด หรือ การตรวจสอบ แต่เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ควบคู่กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 3-6) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ว่าเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสร้างความมั่นใจได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

โดยที่ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา (2551: 65) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

- 1) สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา
- 2) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคคลในสถานศึกษา
- 3) การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาและต้องให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตามผล และพัฒนาปรับปรุง ผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ตลอดจนประเทศชาติ

ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดนั้น ต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่ทุกกิจกรรม/โครงการ/งานมีเป้าหมายเดียวกัน คือการยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้านมีการพัฒนาด้านปัจจัยให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาให้เพียงพอ ดูแลรักษาให้ใช้ได้อยู่เสมอ และปลอดภัย ในการใช้ประการสำคัญต้องมีระบบกลไกการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งติดตามกำกับการดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

ภาพที่ 2.6 กระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องครบวงจร PDCA

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 4)

จากกรอบและแนวคิดการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาสรุปได้ว่า สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม มีความรับผิดชอบผลักดันการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพบนพื้นฐานความหลากหลายและความแตกต่าง ของปัจเจกบุคคล ตลอดจนสร้างกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมต่อคุณภาพผู้เรียน

4.4 การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา (2551: 73) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญ ในการประเมินภายนอกและวัตถุประสงค์ของการประเมินภายนอกไว้ดังนี้

หลักการสำคัญในการประเมินภายนอก คือ

- 1) มุ่งพัฒนาศักยภาพไม่ได้จับผิดหรือลงโทษ
- 2) ยึดหลักความยุติธรรมและโปร่งใส
- 3) มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษาและหลักการศึกษ

ของชาติ

4) มุ่งเน้นประสานงานมีลักษณะกัลยาณมิตร

5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

1) เพื่อศึกษาและยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานสถานศึกษาและ ประเมินคุณภาพการศึกษา

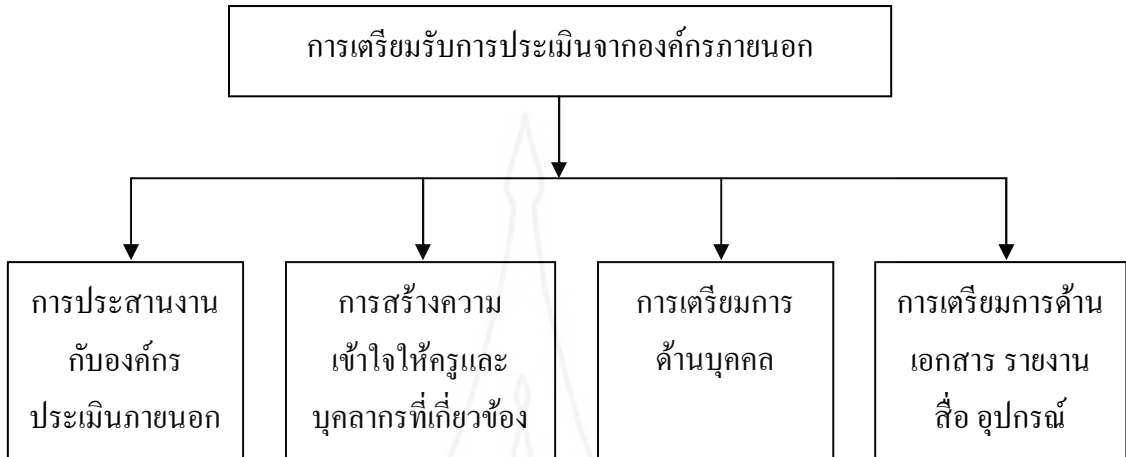
2) ช่วยสะท้อนจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา

3) ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่ สถานศึกษาและต้นสังกัด

4.5 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

การประเมินภายนอกเป็นการประเมิน โดยองค์กรอิสระ คือ สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือจากองค์กรที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษารับรอง แยกได้ 2 ลักษณะ คือ ประการที่หนึ่ง เมื่อสถานศึกษา มีความพร้อมเพราะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด แล้วขอให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามาทำการประเมิน ประการที่สองเมื่อ สถานศึกษาได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษาหรือองค์กรประเมินภายนอกครบห้าปีแล้ว ถึงกำหนดเวลาที่จะต้องประเมินคุณภาพของ สถานศึกษาตามระบบการประเมินคุณภาพภายนอกในครั้งต่อไป การเตรียมรับการประเมินจาก

องค์กรภายนอกผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่าย เตรียมบุคลากร เตรียมเอกสารและประสานงานกับองค์กรประเมินภายนอกด้วย สรุปได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2.7 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 80)

กล่าวโดยสรุป การประเมินภายนอกเป็นการประเมิน โดยองค์กรอิสระครบห้าปี แล้วถึงกำหนดเวลาต้องประเมินภายนอกครั้งต่อไป การเตรียมการผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่าย เตรียมบุคลากร เตรียมเอกสาร และประสานงานกับองค์กรภายนอกด้วย

5. งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 เป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้โดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ 2) ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และ 3) กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ซึ่งหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ และสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ก็คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง การฝึกปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีนิสัยรักการอ่าน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การจัดกระบวนการ

เรียนรู้จึงต้องเน้นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการป้องกันและแก้ปัญหาได้ การปฏิรูปการเรียนรู้จึงนับเป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและพฤติกรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้จากเดิมที่ยึดตัวครูเป็นสำคัญ เป็นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ไม่สามารถดำเนินการ โดยแยกส่วนได้ จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับปัจจัยต่างๆ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทุกคนและทุกด้าน

ในการจัดการศึกษาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำผู้เรียนก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา คือ การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ 2551: 15) พอสรุปได้ดังนี้

คนดี คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการหนึ่ง อันเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงคุณภาพจิตใจหรือพฤติกรรมทางใจของผู้เรียน และสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก กล่าวคือ ความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งที่เป็นคุณธรรมตามหลักศาสนาและคุณธรรมสากล เช่น ความเป็นคนมีเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ การมีความรับผิดชอบ รวมทั้งค่าการรู้จักเคารพในกฎกติกาของสังคมต่างๆ เป็นต้น

คนเก่ง คือ ความเป็นผู้ที่มีทักษะและความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายๆ ด้าน กล่าวคือ ความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะทางด้านความคิด คณิตศาสตร์ ภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาวะผู้นำ ความเป็นคนใฝ่รู้รักเรียน เป็นต้น

คนมีความสุข คือ ผลสะท้อนจากการเป็นคนดีและคนมีความสามารถ กล่าวคือ ความเป็นผู้สามารถสร้างและรักษาสมดุลในชีวิต รู้จักคัดเลือกที่จะรับหรือปฏิเสธอย่างมีเหตุผล กล้าตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นธรรม มีสุขภาพจิตร่าเริงแจ่มใส ดำรงชีวิตอย่างมีเหตุมีผลและรู้จักวางแผนในการแก้ปัญหาชีวิต

กล่าวโดยสรุป ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยการสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

โรงเรียนจะเป็นที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีความสามารถสูงสุดเท่าที่ศักยภาพของเด็กจะมีได้ ครูที่จะสอนเด็กในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นครูที่มีความรู้ ได้รับการอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะความรู้ความสามารถอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ในชั้นเรียนเด็กควรจะต้องเป็นศูนย์กลางและครูเป็นผู้ช่วยชี้แนะเท่านั้น ซึ่งบางครั้งชั้นเรียนอาจจะใช้เวลาานานสอง ชั่วโมงหรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับว่าชอบหรือไม่ เบื่อหรือไม่ หน้าที่สำคัญของครูคือสร้างสิ่งแวดล้อม

ในห้องเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ครูต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543: 250)

โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะพึงประสงค์ต่างๆ สามารถแบ่งเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ 2545: 14-19)

- 1) คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
- 2) ทักษะกระบวนการกลุ่ม
- 3) คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความมีน้ำใจ
- 4) พฤติกรรมความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเองต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียน

- 5) ทักษะกระบวนการคิด
- 6) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์
- 7) ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ
- 8) ทักษะทางภาษา (ทักษะการพูดสื่อสาร)

รายละเอียดในกลุ่มต่างๆ มีดังนี้

- 1) คุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข
  - (1) คุณลักษณะเก่ง
    - ก. เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
    - ข. มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
    - ค. ความสามารถในการวางแผน
    - ง. ความสามารถในการปฏิบัติงาน
    - จ. ความสามารถในการติดตาม ประเมินผลและสรุปงาน
    - ฉ. ประสิทธิภาพในการจัดการ
    - ช. มีทักษะการวิเคราะห์ตนเอง
    - ซ. การเข้าใจผู้อื่น
    - ฌ. มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ร่วมกันแก้ปัญหา
    - ญ. มีทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
    - ฎ. รู้จักแสวงหาความรู้
    - ฏ. มีทักษะกระบวนการคิด
    - ฐ. มีทักษะทางสังคม ได้แก่ การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ และการ

แก้ปัญหา

ท. บอกความคิดเรื่องที่เราเรียนรู้ได้

(2) คุณลักษณะดี

- ก. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข. มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น
- ค. ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน
- ง. การวางแผนร่วมกันเป็นกลุ่ม
- จ. การประสานสัมพันธ์ภาพต่อกันและกัน
- ฉ. การสอนซึ่งกันและกัน
- ช. การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- ซ. การทำให้สมาชิกทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน
- ฌ. การปฏิบัติงานตามที่ตนได้รับมอบหมาย
- ญ. การใช้และเก็บอุปกรณ์ร่วมกัน
- ฎ. การประเมินผลงานร่วมกัน
- ฏ. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มร่วมกัน
- ฐ. มีคุณธรรม จริยธรรม
- ฑ. รักความเป็นไทยและท้องถิ่น
- ฒ. หลีกเลียงอบายมุข
- ณ. ความสัมพันธ์ที่ดี การพึ่งพาอาศัยกัน เห็นประโยชน์ร่วมกัน

(3) คุณลักษณะมีสุข

- ก. มีสุขภาพกายและจิตดี
- ข. เรียนรู้อย่างมีความสุข
- ค. รู้จักตนเอง
- ง. มองโลกในแง่ดี
- จ. เห็นความสำคัญของบุคคลอื่น
- ฉ. มีสุขภาพแข็งแรง
- ช. อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- ซ. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ฌ. มีความสุขกับการเรียน

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนเป็นที่ส่งเสริมศักยภาพของเด็กและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้สำเร็จต่อการเรียนรู้ มีคุณลักษณะ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มีการจัดกระบวนการทำงาน ดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา 2551: 76-77)

- 1) จัดหาเครื่องมือ วิเคราะห์ผู้เรียน วัดแวว
- 2) ครูทดสอบศักยภาพขณะเรียน
- 3) จัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถแต่ละด้านตามวัย
- 4) จัดครูและผู้มีความรู้ ภูมิปัญญา พัฒนาศักยภาพนักเรียน
- 5) นำนักเรียนทดสอบ IQ
- 6) นำเสนอแผนต่อกรุงเทพมหานครของบประมาณ
- 7) เสนอแผนให้ผู้ปกครองทราบร่วมส่งเสริมที่บ้าน
- 8) ดำเนินการตามแผนพัฒนา โดยจัดตารางสอนการพัฒนา
- 9) ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน ทั้งนักเรียนและครู
- 10) ตรวจสอบ ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 11) โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนมีเวทีแสดงศักยภาพ
- 12) โรงเรียนรวบรวมนักเรียนที่มีศักยภาพส่งต่อไปยังโรงเรียนใหม่
- 13) โรงเรียนที่รับนักเรียนที่มีความเป็นเลิศพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป ในการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหาร ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศ ตลอดจนมีการติดตามประเมินผล ต่อเนื่อง และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพความเป็นเลิศต่อไป

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการให้ความสนใจต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่อยู่ในวัยเรียนเพิ่มขึ้น ด้วยเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ ซึ่งอาจเป็นการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือ โรงเรียนเรียนร่วมที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนในชั้นเรียนเดียวกันกับเด็กอื่นๆ เด็กในกลุ่มนี้ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ เด็กที่มีความบกพร่องที่เรียกว่า “ปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities หรือ LD) มีจำนวนมากกว่าแสนคนที่อยู่ในวัยเรียน (ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ซึ่งความบกพร่องนี้ไม่ได้เกิดจากสาเหตุความบกพร่องของร่างกายหรือภาวะสติปัญญาบกพร่อง แต่เกิดจากปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสมอง เช่น ปัจจัยทางพันธุกรรมหรือกรรมพันธุ์ หรือผลกระทบต่อพัฒนาการ

ทางสมองตั้งแต่ในครรภ์ ตลอดจนสารพิษต่างๆ ทำให้สมองไม่สามารถสั่งงานหรือไม่สามารถตีความข้อมูลได้ตามปกติ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จึงไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ทั้งๆ ที่มีศักยภาพสูง เพราะเด็กจะมีความยากลำบากในการอ่าน การเขียน กระบวนการคิด และการคำนวณ การใช้ภาษา และใช้กล้ามเนื้อเคลื่อนไหว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จึงควรได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้องตั้งแต่แรกเริ่ม พร้อมทั้งความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ก็จะสามารถพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ พึ่งตนเองได้ และพร้อมทำประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการศึกษาพิเศษ

เรียนร่วม โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการจัดกระบวนการทำงานดังนี้

(หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา 2551: 78)

- 1) คัดกรอง คัดแยก ค้นหา ความเสี่ยง
- 2) เมื่อพบความเสี่ยงพาไปพบแพทย์ ทดสอบ IQ
- 3) นำผลการตรวจของแพทย์มาให้โรงเรียน
- 4) โรงเรียนรับนักเรียนพร้อมใบรับรองแพทย์
- 5) ประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ
- 6) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครอง
- 7) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลประจำวัน (IIP)
- 8) ดำเนินการสอนตามแผนศึกษาเฉพาะบุคคล
- 9) ประเมินผลนักเรียนและแผนที่ใช้
- 10) รายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ
- 11) ปรับปรุงและพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อใช้ในปีต่อไป

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ เรียนร่วม ควรได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่ม พร้อมทั้งความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายสุดท้ายของงานบริหารวิชาการก็อยู่ที่คุณภาพผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ จึงจะขอก้าวถึงรายละเอียดของคุณภาพผู้เรียนเพิ่มเติม ดังนี้

จากการศึกษาบทความ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีหน่วยงานการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ไว้ดังนี้

สุนทรื ไพรสวรรณ (2541: 35) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นงานหลักของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะวัดกันที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 5-8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาอังกฤษ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อ การประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึง การทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับ การวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

- 1) ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3)
- 2) ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมี

คุณลักษณะ 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 (ข) : 5-6) ได้อธิบาย ชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข รวมทั้งว่าเป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย ดังนี้

คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัดมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 1-2) ที่กล่าวถึงคนที่มีคุณภาพว่า หมายถึง คนที่มีทั้งความดี ความเก่ง และความสุข

คนดี คือ คนที่มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีค่านิยมที่สอดคล้องกับค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ คนดียอมเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศ คนดียอมยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คนดียอมเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คนเก่ง คือ คนที่มีความรู้และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร คือ มีความรู้ และทักษะตรงตามมาตรฐานหลักสูตรวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สุขภาพและอนามัย อาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ ดนตรี การแสดงและภาษาต่างประเทศ คนเก่งต้องนำความรู้และทักษะข้างต้นไปใช้เป็นเครื่องมือในการหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาที่ตนเองสนใจและถนัดด้วยตนเองและอย่างต่อเนื่อง อาจค้นคว้าจากห้องสมุด

เว็บไซต์ สื่อมวลชนชนิดต่างๆ คนเก่งต้องนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนและจากการค้นคว้าด้วยตนเองไปอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ในท้องถิ่นหรือผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในสาขาที่ตนสนใจ คนเก่งย่อมนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากำหนดทางเลือกในการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีวิตของตนเองในอนาคต คนเก่งย่อมมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดี คนเก่งทำงานร่วมกับคนอื่นได้ รักการทำงาน ขยัน อดทน รักอาชีพสุจริต คนเก่งย่อมสามารถวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง ของครอบครัว ของชุมชนและของประเทศโดยใช้ความรู้ และทักษะที่เรียนมาหรือที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ และสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาสังเคราะห์เป็น

แนวทางการปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ นำแนวทางแก้ปัญหาที่สังเคราะห์ขึ้นไปทดลองแก้ปัญหา วิเคราะห์ผลการแก้ปัญหาและสรุปเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการทดลองแก้ปัญหา คนเก่งจึงสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ จิตใจร่าเริง เบิกบาน แจ่มใส คนมีความสุขไม่หมกมุ่นกับสิ่งเสียดิฉอมเมาอบายมุข คนมีความสุขย่อมมีสุนทรียะทางดนตรี กีฬา หรือศิลปะ

ระดับความดี ความเก่ง ความสุขของคนไทยแต่ละภูมิภาค ณ วันนี้อาจแตกต่างกันดีมาก เก่งมาก สุขมาก ดีน้อย เก่งน้อย สุขน้อย และความคาดหวังของคนไทยในแต่ละภูมิภาคแต่ละจังหวัด แต่ละอำเภอ เกี่ยวกับระดับความดี ความเก่ง และความสุข ก็แตกต่างกัน เราจึงจำเป็นต้องกำหนดค่าเฉลี่ยของมาตรฐานขั้นต่ำของความดี ความเก่ง และความสุขของคนทั้งประเทศว่าต้องไม่ต่ำกว่าเท่าใด และแต่ละภูมิภาค แต่ละจังหวัดก็ต้องรักษาระดับมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้ ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับระดับความดี ความเก่ง และความสุข ของภูมิภาคหรือของจังหวัดในปีต่อๆ ไปให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548: 3) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ ให้หน่วยงานด้านการศึกษาทุกระดับนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

สำหรับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยตรงคือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก กล่าวถึง คนไทยเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข โดยกล่าวว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง

คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

(1) คนไทย มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

(1) คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

(2) คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้าง ประโยชน์ให้สังคม

3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

(1) คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมี ความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

(2) คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

4) ทักษะทางสังคม

(1) คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

(2) คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

(1) คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต

(2) คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกใน เกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตนตาม ระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก

นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มหาชน) (2549: 20-21) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ด้านผู้เรียน ทั้งหมด 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัว
บ่งชี้ คือ

- 1) ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 2) ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต
- 3) ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
- 4) ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว
- 5) ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 6) ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 2) ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 3) ผู้เรียน ไม่เสพหรือแสวงหาผลประ โยชน์จากสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

หลักเลี้ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ

- 4) ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
- 5) ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่นและชอบมา

โรงเรียน

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 2) ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ โดยไม่ขัด

หลักศาสนา

- 3) ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ
- 4) ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของ

ท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี
วิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1) ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ
และมีการคิดแบบองค์รวม

- 2) ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง
- 3) ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 8 ตัวบ่งชี้คือ

- 1) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 3) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 4) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 7) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ผลการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าระดับดี หมายถึง ร้อยละของผู้เรียนที่ได้คะแนนผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) มากกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มสาระการทดสอบ ในกรณีไม่มีผลการทดสอบระดับชาติให้ใช้ผลการทดสอบระดับสถานศึกษา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 การประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 5 ในช่วงชั้นที่ 4 (ม.6) ใช้ผลการทดสอบระดับชาติ และในช่วงชั้นที่ 1-3 (ป.3 ป.6 และ ม.3) ใช้ผลการทดสอบของสถานศึกษา ผลการทดสอบระดับสถานศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับดี หมายถึง ร้อยละของผู้เรียนที่ได้

ผลการเรียนไม่ต่ำกว่าระดับดี คือร้อยละ 70 ขึ้นไป (เกรด 3-4)

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว
- 2) ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3) ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้
- 3) ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

กล่าวโดยสรุป คุณภาพนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด และคุณภาพนักเรียนเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้ระดับคุณภาพนักเรียนจากผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาครอบคลุม 7 มาตรฐาน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

3. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นทั้งนครหลวงของประเทศไทย และเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร รองรับโครงสร้างของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภากรุงเทพมหานคร และฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขต และแต่ละเขตแบ่งออกเป็นแขวง การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร จัดในลักษณะของสายการบังคับบัญชาคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตและโรงเรียนตามลำดับ โดยสำนักงานศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการหรือหน่วยงานที่ปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนในระดับกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับในระดับสำนักงานเขตซึ่งแสดงแผนภูมิได้ดังนี้

สนับสนุนการบริหารด้านการจัดการศึกษา และ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ถูกกำหนดให้เป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักงานเขต (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 2549: 7)

อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย คู่มือมาตรฐาน กำกับติดตามดูแลสนับสนุนทรัพยากร ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาหลายระดับและ หลายรูปแบบ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา 2551: 2) ดังนี้

1. การจัดในรูปแบบศูนย์เลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบสำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการ และสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

2. การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

3. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ในความรับผิดชอบของสำนักงานการแพทย์

4. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกการอบรมอาชีพพระยะสั้น ในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร และจัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่กระทบต่อประชากรในกรุงเทพมหานครโดยตรง

กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาจนได้รับการรับรองมาตรฐาน การประกันคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครโดย นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ให้เป็น Smart Student Smart Teacher Smart Principal ในกรอบใหญ่ คือ Smart School และได้กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามกรอบนโยบาย Smart School

นโยบายการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ให้เป็น Smart Student Smart Teacher Smart Principal ในกรอบใหญ่ คือ Smart School (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา 2551 : 6)

1. ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็น SMART SCHOOL การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ การเรียนรู้คุณธรรม การเรียนรู้สู่กิจกรรม การเรียนรู้สู่ชุมชน การเรียนรู้สู่เทคโนโลยี

2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 2.1 มีความฉลาดทางอารมณ์
- 2.2 เก่งคณิต-วิทย์ ควบคู่ไปกับภาษาและคอมพิวเตอร์
- 2.3 รักชุมชนและรักกรุงเทพ
- 2.4 รู้จักใช้ข้อมูลข่าวสาร
- 2.5 มีนิสัยรักการอ่าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.6 คิดวิเคราะห์เป็น
- 2.7 ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านวิถีพุทธ วิถีธรรม สนับสนุนให้โรงเรียนได้ดำเนินโครงการวิถีพุทธวิถีธรรม และการจัดการเรียนการสอน โดยนำหลักธรรมทางศาสนามาบูรณาการในการเรียนการสอน

4. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และมีเงื่อนไข 2 เงื่อนไข โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 พึ่งพาตนเอง เพื่อการเรียนรู้

ชั้นที่ 2 รวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้

ชั้นที่ 3 ก้าวหน้าไปสัมพันธ์กับชีวิตจริง

การบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีภารกิจการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยมีขอบข่ายการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาจึงเป็นหน้าที่ ของโรงเรียนที่จะจัดการงานเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ โดยที่งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของ โรงเรียนที่ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ ชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงโดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยัง ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถตรวจสอบ คุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นตลอดจนการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ คุณภาพในการจัดการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา 2551: 15)

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครในศตวรรษที่ 21 มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้รอบตัว ความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตเพื่อเป็นเครื่องมือที่

จะนำพานักเรียนของกรุงเทพมหานครสู่การเป็นพลเมืองที่ทรงคุณค่าของโลก จากรายงานการวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประเทศไทย พบว่า โรงเรียนมีศักยภาพด้านการบริหารวิชาการอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหาร โรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นงานสร้างทักษะให้เด็ก ได้ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและปรับตัวเองอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา 2551: 15)

1. การบริหารงานวิชาการ
  - 1.1 การวางแผนการบริหารงานวิชาการ
  - 1.2 การจัดการเรียนการสอน
  - 1.3 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน
  - 1.4 การนิเทศการศึกษา
2. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1 การจัดทำระเบียบและแนวทางการปฏิบัติในการบริหารหลักสูตร
  - 2.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.3 การนำหลักสูตรไปใช้
  - 2.4 การตรวจสอบ ทบทวนการใช้หลักสูตร
  - 2.5 การรายงานการตรวจสอบ ทบทวนหลักสูตร
  - 2.6 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 3.1 วิธีการจัดการเรียนรู้
  - 3.2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 3.3 การแนะแนว
  - 3.4 การวิจัยในชั้นเรียน
  - 3.5 การวัดและประเมินผล
4. การประกันคุณภาพการศึกษา
  - 4.1 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
  - 4.2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก
5. การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
  - 5.1 การพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศ

5.2 การจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 436 โรงเรียน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีครูจำนวน 14,609 คน แบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่มเขต ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มรัตนโกสินทร์
2. กลุ่มลุมพินี
3. กลุ่มวิภาวดี
4. กลุ่มเจ้าพระยา
5. กลุ่มกรุงธนบุรี
6. กลุ่มตากลีน
7. กลุ่มพระนครเหนือ
8. กลุ่มบูรพา
9. กลุ่มสุวินทวงศ์
10. กลุ่มศรีนครินทร์
11. กลุ่มมหาสวัสดิ์
12. กลุ่มสนามชัย

โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสำนักงานเขต 5 เขต ได้แก่ 1. สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ 2. สำนักงานเขตบางกอกน้อย 3. สำนักงานเขตธนบุรี 4. สำนักงานเขตคลองสาน 5. สำนักงานเขตบางพลัด มีโรงเรียนจำนวน 56 โรงเรียน จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีครูในกลุ่มกรุงธนบุรี จำนวน 1,139 คน (สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ 2554: ออนไลน์)

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี จะอยู่ภายใต้ นโยบายและการกำกับดูแลของ สำนักงานการศึกษา การจัดการศึกษาระดับ โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาด้วยตนเองมีความคล่องตัว และ จัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนซึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจนตามหลักมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่ง ประกอบด้วย 1) งานบริหารงานวิชาการ 2) งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) งานพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 4) งานประกันคุณภาพการศึกษา 5)งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มี การวางแผนเป็นระบบ เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและสามารถปรับตัวในสังคมมีความรู้และทักษะตามศักยภาพ และมีความ เป็นพลเมืองที่ดีในประเทศชาติต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

พัชรี โต้ะเฮง (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีความสัมพันธ์ทางบวก

เจริญ งามดี (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร ขาดการนิเทศ ประเมินผล การใช้หลักสูตร ครูบางส่วนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ครูรับผิดชอบงานมาก ขาดการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน มีการผลิตสื่อน้อย และไม่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาคือ ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน มีการนิเทศประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูอบรมการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่ออุปกรณ์ให้มากขึ้น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการอบรมการวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น

วัลลภ สุขประเสริฐ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 พบว่า 1) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติงานวิชาการโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ งานด้านหลักสูตร งานด้านการประเมินผู้เรียน และงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ยกเว้นงานด้านกระบวนการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียน ประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) โดยภาพรวมและแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับดี ยกเว้นมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ 3) การบริหารงานวิชาการงานด้านหลักสูตร งานด้านกระบวนการเรียนรู้

และงานด้านการประเมินผู้เรียนมีผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียน โดยที่ การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 งาน ร่วมกันสามารถอธิบาย ผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐาน ได้ประมาณร้อยละ 58.9 ($R^2 = 0.589$)

อุบลรัตน์ ศรีษะเกตุ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานวิชาการกับผลการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก การประกัน คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยรวมและ รายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการประกัน คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ทั้งโดยรวมและ รายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิคม พันธุ์คำ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานปฏิรูป การศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทการบริหารงานวิชาการตาม มาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมี บทบาทการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติ หน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทการบริหารงานวิชาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เดชดำรง ตูระชอง (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการ กับคุณภาพการศึกษาด้านคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพการศึกษาด้านคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ กับคุณภาพการศึกษาด้านคุณลักษณะ ของนักเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญเติม เจริญ (2551) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1) พฤติ กรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา 2) ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน มาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา และมาตรฐานด้านผู้เรียนอยู่ในระดับดี ส่วนมาตรฐานด้านครู อยู่ในระดับพอใช้ 3) พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แมคคาร์ธี (Mc. Cathey, 1971: 705-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับบทบาท ในการปฏิบัติงาน วิชาการ เรื่องการสังเกตการสอน การวัดผลประเมินผลการศึกษา การจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารงานวิชาการและความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาท มีความรับผิดชอบ และบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกเหนือจากการบริหารงานวิชาการด้านอื่น ๆ

เฮิร์ตเชก (Hertzke, 1992: 44) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการใช้ระบบการเรียนร่วม อธิบายถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ควรจะต้องแสดงออกเมื่อนำระบบการเรียนร่วมมาใช้ พบว่า บทบาทของครูใหญ่โรงเรียนชนบทในกระบวนการตัดสินใจ คือการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล เพื่อระบุสิ่งที่ต้องการ การติดตั้งเครือข่าย การฝึกอบรมและสนับสนุนด้านต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งบทบาทในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนนั้นควรมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างบุคลากรและผู้บริหารโรงเรียน

เดลานี (Delaney, 2001: 66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง อธิบายถึง บทบาทในการบริหารงานการศึกษาปฐมวัย ซึ่งพบว่า ผู้บริหารมีบทบาท อย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนปฐมวัยรวมทั้งโรงเรียนเด็กพิการ ซึ่งบทบาทของผู้บริหารนี้นำมาซึ่งการวางรากฐานสำหรับการเลือกโครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการสอนที่เหมาะสมและการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญ พัฒนาสู่การเป็นมืออาชีพ และสร้างเครือข่ายบุคลากรผู้ชำนาญการ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการสอนที่เหมาะสมและการจัดสภาพแวดล้อมใน

การเรียน อีกทั้งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารงานวิชาการทั้งในด้านการสนับสนุน อำนวยความสะดวก ส่งเสริมและพัฒนาครู เพื่อปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้เด็กไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ดี เก่ง และมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทในการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน คือ 1) การบริหารงานด้านวิชาการ 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การประกันคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรนี้มาศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับคุณภาพนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียด ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 56 คน และข้าราชการครูสายผู้สอน จำนวน 1,083 คน รวมทั้งสิ้น 1,139 คน จากโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 56 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูจาก 56 โรงเรียน รวม 219 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 56 คนและข้าราชการครูสายผู้สอน 235 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดโรงเรียนละ 5-6 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการ โรงเรียน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3-4 คน รวม 291 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเป็นข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการบริหารและ ขนาดของโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

มีข้อคำถาม 50 ข้อ แยกตามขอบข่ายงานวิชาการ 5 ด้าน ดังนี้

1. งานวิชาการ จำนวน 10 ข้อ
2. งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ข้อ
3. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ
4. งานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 10 ข้อ
5. งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

3.1 แบบสอบถามบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายและรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และผลงานวิจัยต่างๆ

3.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวทาง ในการสร้างข้อคำถามเป็นเครื่องมือสำหรับวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ให้คำปรึกษา

3.1.3 จัดทำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ครบถ้วนเสร็จแล้วเสนอ

เรื่องของผู้ทรงคุณวุฒิต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ พิจารณาคุณสมบัติ และ ทำหนังสือเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

3.1.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเฉลี่ยรายข้อ 0.6-1.0 จำนวน 50 ข้อ

3.1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์อีกครึ่งหนึ่ง

3.1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหา ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach α -Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .95

3.1.7 ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแบบสอบถาม แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากฝ่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขอ ความร่วมมือไปยัง สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอความร่วมมือใน การเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่าง ส่งแบบสอบถามคืนที่ โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ ได้รับคืนทั้งหมด 56 โรงเรียน เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถาม ที่มีคำตอบสมบูรณ์ครบถ้วนเท่านั้น แล้วดำเนินการแยกเป็นหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้คัดเลือกแล้ว โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ของคะแนนและเกณฑ์การประเมินค่า (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 100) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทการบริหารงานวิชาการในระดับมากที่สุด

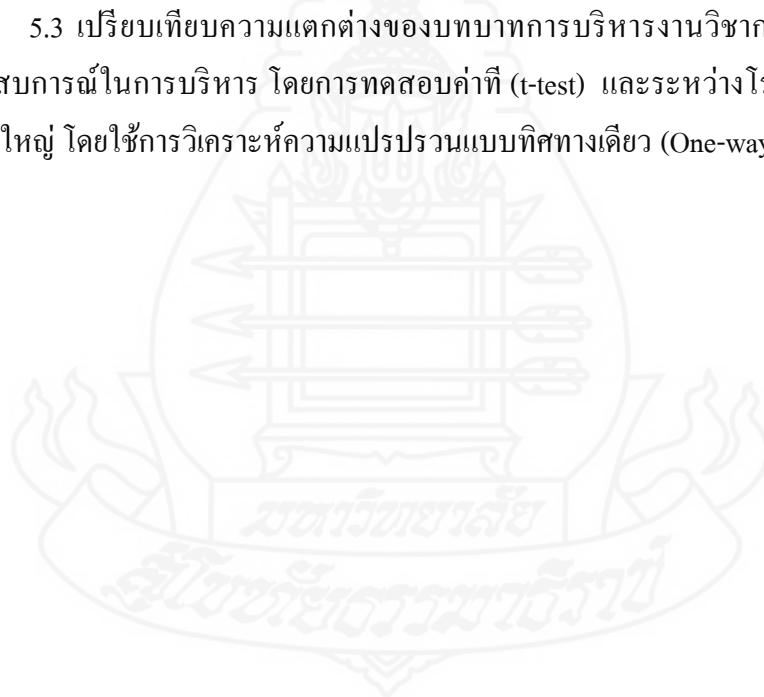
3.51 – 4.50 หมายถึง มีบทบาทการบริหารงานวิชาการในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีบทบาทการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีบทบาทการบริหารงานวิชาการในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีบทบาทการบริหารงานวิชาการในระดับน้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการบริหารงานวิชาการ จำแนกตาม เพศ และ ประสบการณ์ในการบริหาร โดยการทดสอบค่าที (t-test) และระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One-way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยบทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน

ตอนที่ 3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร

โดยจะนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร	56	19.24
ครูสายผู้สอน	235	80.76
รวม	291	100

จากตารางที่ 4.1 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูสายผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 80.76 ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมีเพียงร้อยละ 19.24 โดยใน ส่วนของครูสายผู้สอนนั้นยังแบ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ดังแสดง ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งของครูสายผู้สอน

ตำแหน่งของครูสายผู้สอน	จำนวน	ร้อยละ
ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	51	21.70
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	184	78.30
รวม	235	100

จากตารางที่ 4.2 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งของครูสายผู้สอนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 78.30 ส่วนที่เหลือเป็นหัวหน้างานบริหารวิชาการคิดเป็นร้อยละ 21.70

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

	เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งครูสายผู้สอน	ชาย	57	19.59
	หญิง	178	61.17
ตำแหน่งผู้บริหาร	ชาย	20	6.87
	หญิง	36	12.37
รวม	ชาย	77	26.46
	หญิง	214	73.54
รวมทั้งหมด		291	100

จากตารางที่ 4.3 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 73.54 โดยเพศชายมีเพียงร้อยละ 26.46

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์
ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	13	23.21
5 ปีขึ้นไป	43	76.79
รวม	56	100

จากตารางที่ 4.4 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.79 ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต่ำกว่า 5 ปี มีเพียงร้อยละ 23.21

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดเล็ก(1-400 คน)	33	58.93
ขนาดกลาง(401-800 คน)	18	32.14
ขนาดใหญ่(801 คนขึ้นไป)	5	8.93
รวม	56	100

จากตารางที่ 4.5 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 58.93 รองลงมาคือกลุ่มของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.14 ส่วนกลุ่มของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีน้อยที่สุดโดยมีเพียงร้อยละ 8.93

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
งานบริหารวิชาการ	4.27	0.52	มาก
งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.20	0.55	มาก
งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.37	0.51	มาก
งานประกันคุณภาพการศึกษา	4.40	0.51	มาก
งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	4.34	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.52	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทระดับการปฏิบัติการบริหารวิชาการในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอันดับ 1 ($\bar{X}=4.40$) รองลงมาคือด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.37$) ส่วนอันดับสุดท้ายคืองานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X}=4.20$) ตามลำดับ และเมื่อทำการศึกษาจำแนกเป็นรายด้านได้ผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 4.7-4.11

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านบริหารวิชาการ

บทบาทในการบริหารงานด้านบริหารวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. จัดประชุมเพื่อวางแผนโครงการพัฒนางานวิชาการภายในโรงเรียน	4.31	0.61	มาก	5
2. จัดทำแผนการปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.38	0.62	มาก	3
3. จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน	4.42	0.63	มาก	1
4. จัดตั้งชมรมต่างๆเพื่อส่งเสริมการสอนเป็นรายวิชา	4.06	0.87	มาก	9
5. ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตามโครงการและแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้	4.40	0.59	มาก	2
6. ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียน	4.36	0.58	มาก	4
7. จัดหาแบบเรียนเอกสารสิ่งพิมพ์สำหรับครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอน	4.23	0.72	มาก	8
8. ให้คำแนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจครูเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ	4.23	0.71	มาก	7
9. ดำเนินการนิเทศการสอนครูและส่งเสริมให้ครูนิเทศการเรียนการสอนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.29	0.67	มาก	6
10. จัดประชุมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครูเพื่อประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอน	4.05	0.80	มาก	10
รวมเฉลี่ย	4.27	0.68	มาก	

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานด้านวิชาการในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานด้านบริหารวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนเป็นอันดับ 1 ($\bar{X}=4.42$) รองลงมาคือติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตามโครงการและแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ($\bar{X}=4.40$) ส่วนอันดับสุดท้ายคือจัดประชุมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครูเพื่อประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.05$)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท การบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน

บทบาทในการบริหารวิชาการด้านงานพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. จัดหาเอกสาร หลักสูตร คู่มือครู สำหรับครูผู้สอน	4.33	0.67	มาก	3
2. จัดอบรมแนะนำครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้าน หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.38	0.63	มาก	2
3. จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การนำหลักสูตร ไปใช้จัดการเรียนการสอน	4.41	0.63	มาก	1
4. กำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตร ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.26	0.70	มาก	4
5. จัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและให้ ชุมชนมีส่วนร่วมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.97	0.80	มาก	10
6. นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่าง สม่ำเสมอ	4.15	0.74	มาก	7
7. จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง	4.24	0.69	มาก	5
8. ส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.97	0.77	มาก	9
9. ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ในท้องถิ่น	4.03	0.74	มาก	8
10. ติดตามกำกับควบคุมดูแลและประเมินผลด้าน หลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้	4.22	0.68	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.20	0.55	มาก	

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงาน ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องที่ เกี่ยวกับการจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอนเป็น อันดับ 1 ($\bar{X}=4.42$) รองลงมาคือจัดอบรมแนะนำครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตรและการ

นำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X}=4.40$) ส่วนอันดับสุดท้ายมี 2 เรื่องคือจัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=4.05$)

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.48	0.59	มาก
2. สนับสนุนให้มีการจัดหาและผลิตสื่ออย่างเพียงพอ	4.43	0.71	มาก
3. จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้นักเรียนอย่างหลากหลาย	4.30	0.68	มาก
4. ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน	4.32	0.68	มาก
5. ส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน	4.36	0.62	มาก
6. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูทางด้านวิชาการอย่าง สม่ำเสมอ	4.43	0.60	มาก
7. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอน	4.38	0.67	มาก
8. ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน	4.39	0.67	มาก
9. สนับสนุนการประเมินผลงานเพื่อพัฒนางานวิชาการ	4.35	0.63	มาก
10. มีการนำผลงานการประเมินไปปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.37	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอันดับ 1 ($\bar{X}=4.48$) รองลงมาคือสนับสนุนให้มีการจัดหาและผลิตสื่ออย่างเพียงพอ และส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.43$) ส่วนอันดับสุดท้ายคือมีการนำผลงานการประเมินไปปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.25$)

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท
การบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในการวางแผนและกำหนดนโยบายของโรงเรียน	4.38	0.64	มาก
2. ส่งเสริมและแนะนำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของการประกันคุณภาพ	4.46	0.61	มาก
3. ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อรองรับการ ประกันคุณภาพ	4.52	0.59	มากที่สุด
4. มีการวางแผนและดำเนินการตามแผนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในให้บรรลุตาม เป้าหมายของสถานศึกษา	4.41	0.60	มาก
5. ส่งเสริมให้มีการจัดระบบโครงสร้างสถานศึกษาตามมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	4.39	0.64	มาก
6. ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้ ชัดเจนเพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจตรงกัน	4.42	0.61	มาก
7. จัดให้มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุง พัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.42	0.61	มาก
8. ส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใน การพัฒนาประกันคุณภาพภายใน	4.31	0.69	มาก
9. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในการประเมิน สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.30	0.68	มาก
10. ดำเนินการจัดระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง	4.40	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.40	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีบทบาท
การบริหารงานด้านงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) และเมื่อจำแนกเป็นราย
ข้อพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับ
การส่งเสริมและแนะนำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประกันคุณภาพ

เป็นอันดับ 1 ($\bar{X}=4.52$) รองลงมาคือส่งเสริมและแนะนำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประกันคุณภาพ ($\bar{X}=4.46$) ส่วนอันดับสุดท้ายคือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในการประเมินสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=4.30$)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนด้านงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ ด้านงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. มีการตรวจแผนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	4.47	0.63	มาก	1
2. ส่งเสริมการนิเทศกำกับติดตามการใช้แผนการสอน โดยคณะกรรมการนิเทศ	4.34	0.70	มาก	6
3 ส่งเสริมการปรับปรุงแผนการสอนหลังการใช้อย่าง จริงจัง	4.27	0.68	มาก	7
4. มีการจัดครูเข้าสอนตามวุฒิ ความถนัด ความสามารถ และประสบการณ์ของครู	4.27	0.76	มาก	8
5. จัดให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อคุณภาพการ จัดการเรียนการสอน	4.34	0.65	มาก	5
6. ดำเนินการให้ครูจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน ตารางสอน บันทึกการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้ดีขึ้น	4.46	0.61	มาก	2
7. กำหนดให้มีการสอนซ่อมเสริม ด้วยเทคโนโลยีที่ หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนมีความสนใจจนสามารถ พัฒนาตนเองได้	4.26	0.74	มาก	9
8. ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นและ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน	4.19	0.70	มาก	10
9. ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดย บูรณาการ ความรู้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.62	มาก	3
10. กำหนดให้มีการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน และสอนเสริมแก่นักเรียนที่เรียนเก่ง	4.40	0.72	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.34	0.54	มาก	

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานด้านงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทการบริหารงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในเรื่องที่มีการตรวจแผนการสอนอย่างสม่ำเสมอเป็นอันดับ 1 ($\bar{X}=4.47$) รองลงมาคือดำเนินการให้ครูจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน ตารางสอน บันทึกการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (=4.46) ส่วนอันดับสุดท้ายคือส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.19$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	เพศ		เพศ		P	
	ชาย = 20		ชาย = 20			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
งานบริหารวิชาการ	4.17	0.59	4.31	0.48	2.141*	0.033
งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.08	0.60	4.24	0.52	2.240*	0.026
งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.21	0.57	4.43	0.48	3.202*	0.002
งานประกันคุณภาพการศึกษา	4.24	0.58	4.46	0.47	3.280*	0.001
งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	4.17	0.68	4.40	0.47	3.220*	0.001
รวม	4.17	0.56	4.37	0.44	3.070*	0.002

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านงานบริหารวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานประกันคุณภาพการศึกษา และงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของ

นักเรียนโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ในทุกด้าน โดยผู้บริหารเพศหญิงมีบทบาทการบริหารงานวิชาการมากกว่าผู้บริหารเพศชายทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรีจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร

บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ในการบริหาร				t-test	P
	ต่ำกว่า 5 ปี		5 ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
งานวิชาการ	4.47	0.37	4.45	0.45	0.107	0.915
งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.19	0.48	4.38	0.45	1.246	0.219
งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.56	0.40	4.52	0.45	0.527	0.770
งานประกันคุณภาพการศึกษา	4.58	0.48	4.51	0.45	0.987	0.638
งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	4.53	0.36	4.45	0.45	0.589	0.559
รวม	4.47	0.39	4.46	0.41	0.037	0.971

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการด้านงานวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานประกันคุณภาพการศึกษา และงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานครนุรีจำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทในการ บริหารงานวิชาการ		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
งานบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	0.19	1.04	0.36
	ภายในกลุ่ม	8.18	45	0.18		
	รวม	8.56	47			
งานพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	1.09	0.34
	ภายในกลุ่ม	9.45	45	0.21		
	รวม	9.91	47			
งานพัฒนากระบวนการ เรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	0.19	1.01	0.37
	ภายในกลุ่ม	8.35	45	0.19		
	รวม	8.72	47			
งานประกันคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.47	2	0.23	1.15	0.30
	ภายในกลุ่ม	9.20	45	0.20		
	รวม	9.67	47			
งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.02	0.11	0.90
	ภายในกลุ่ม	8.52	45	0.19		
	รวม	8.56	47			
บทบาทในการบริหารงาน วิชาการโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.28	2	0.14	0.89	0.42
	ภายในกลุ่ม	7.19	45	0.16		
	รวม	7.48	47	0.19		

จากตารางที่ 4.14 พบว่าผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการด้านงานบริหารวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานประกันคุณภาพการศึกษา และงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
กลุ่มกรุงธนบุรี

ตารางที่ 4.15 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

แนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร	ความถี่
<u>งานบริหารวิชาการ</u>	
1. จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ	11
2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลมาใช้ในการบริหารวิชาการ	9
3. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการ	7
4. จัดทำแผนงานวิชาการ	5
5. มีการใช้แผนงานวิชาการเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จต่อโรงเรียน ครู และนักเรียน	3
<u>งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน</u>	
1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินการระดับสถานศึกษา การดำเนินการระดับชั้นเรียน การตรวจสอบทบทวนและติดตามการใช้หลักสูตร	10
2. ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ	9
3. มีการกำกับดูแลคุณภาพสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อ แม่และผู้ปกครอง	7
<u>งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้</u>	
1. ให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เหมาะสมและเกิดผลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	9
2. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ	8
<u>งานประกันคุณภาพการศึกษา</u>	
1. สร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียน	10
2. ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน	9

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร	ความถี่
งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	
1. ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	9
2. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพรอบด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้าง จิตสำนึกการทำประโยชน์ เพื่อสังคม จัดการตนเองและร่วมกับผู้อื่นได้	7

จากข้อมูลในตารางที่ 4.15 แนวทางการพัฒนา บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้านดังนี้

งานบริหารงานวิชาการ คือ จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ

งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินการระดับสถานศึกษา การดำเนินการระดับชั้นเรียน การตรวจสอบทบทวนและติดตามการใช้หลักสูตร

งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ ให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เหมาะสมและเกิดผลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

งานประกันคุณภาพการศึกษา คือ สร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียน

งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดโรงเรียน

1.1.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาท การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูจาก 56 โรงเรียนรวม 291คน จำแนกเป็นผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 56 คนและข้าราชการครูสายผู้สอน 235 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดโรงเรียนละ 5-6 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการ โรงเรียน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3-4 คน รวม 291 คน

1.2.2 **เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล** เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคำนวณโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbachoc-Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 1.00

1.2.3 **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้นำส่งและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และโดยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่นำส่งไปจำนวน 291 ฉบับ ได้กลับคืนมาจำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และตามประสบการณ์ในการบริหาร ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว(One-way ANOVA)

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ คือ ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านงานพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ด้านงานบริหารวิชาการและด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมของแต่ละด้าน ดังนี้

- 1) ด้านงานบริหารวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) ด้านงานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 4) ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 5) ด้านงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน โดยผู้บริหารเพศหญิงมีบทบาทการบริหารงานวิชาการมากกว่าผู้บริหารเพศชายทุกด้าน

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารและอยู่ใน โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

1.3.3 แนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามงาน 5 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ งานประกันคุณภาพ การศึกษาและงานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า มีแนวทางการพัฒนาตามความถี่ สูงสุดดังนี้

- 1) งานบริหารวิชาการ คือ จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงาน วิชาการอย่างเป็นระบบ
- 2) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินการระดับสถานศึกษา การดำเนินการ ระดับชั้นเรียน การตรวจสอบทบทวนและติดตามการใช้หลักสูตร
- 3) งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ ให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญได้เหมาะสมและเกิดผลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน
- 4) งานประกันคุณภาพการศึกษา คือ สร้างความตระหนักแก่บุคลากรใน โรงเรียน
- 5) งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ โรงเรียนจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอน จากโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่ม กรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีการปฏิบัติระดับมากทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของสุกนันทน์ แก้วประไพ (2544: 59) ที่วิจัยเรื่องบทบาทในการบริหารงาน วิชาการระดับปฐมวัยศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผู้บริหารและ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การที่ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอนจากโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุง ธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติระดับมาก น่าจะมีสาเหตุมาจากงานวิชาการเป็นหน้าที่

หลักของโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนและข้าราชการครูสายผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วม ในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน มีการติดตามวัดและประเมินผล ตามภารกิจหลักของโรงเรียน ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้

กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้โรงเรียนให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่ จะให้โรงเรียนดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะ เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนการวัดประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จึงน่าจะทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนและข้าราชการครูสาย ผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุง ษณบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการในระดับมาก

2.2 จากการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูสาย ผู้สอนที่มีเพศต่างกัน พบว่า บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกันทุก ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยโดยผู้บริหารเพศหญิงมีบทบาทการบริหารงานวิชาการ มากกว่าผู้บริหารเพศชาย น่าจะมีสาเหตุมาจากงานวิชาการ โรงเรียนเป็นงานที่ต้องดำเนินงานตาม นโยบาย อ้างอิงกฎหมายและระเบียบหลายฉบับ มีพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับ กระแสสังคมโลกปัจจุบัน เมื่องานที่ต้องดำเนินงานด้วยความละเอียดรอบคอบ ต้องอาศัย งบประมาณ บุคลากร การตัดสินใจ และเวลาในการบริหารจัดการ ในการดำเนินงานตามขอบข่าย ภารกิจของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหาร โรงเรียนจำเป็นต้องรู้ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการบริหารงานและพัฒนาองค์กร โดยต้องคำนึงอยู่เสมอในฐานะ ผู้นำทางวิชาการและผู้นำองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใน แต่ละโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน ซึ่งโดยปกติผู้บริหารเพศหญิงมักจะมี ความละเอียด รอบคอบ ยึดมั่นระเบียบอย่างเคร่งครัด การตัดสินใจก็มักยึดกฎเกณฑ์อย่างจริงจังน่าจะเป็นเหตุผลที่ ทำให้ผู้บริหารเพศหญิงมีบทบาทการบริหารงานวิชาการมากกว่าผู้บริหารเพศชายในทุกด้าน

การเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่ม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสบการณ์ใน การบริหารและที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร และที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุง ษณบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

การที่ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีประสบการณ์และที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนได้มีการปฏิบัติงานวิชาการให้สอดคล้องตามหลักสูตร นโยบายร่วมกันกำหนดกรอบการปฏิบัติงานและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกับข้าราชการครูสายผู้สอนและต้องรู้จักเลือกวิชาการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการบริหารโรงเรียนเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนได้รับการอบรม นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด มีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชา ซึ่งเป็นไปตามขอบข่ายงานวิชาการของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 3-4) จึงอาจทำให้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานและที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

2.3 จากบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร ช่างต้น ได้เสนอแนวทางการพัฒนาไว้ คือ งานบริหารวิชาการสำคัญเป็นอันดับแรก คือ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินการระดับสถานศึกษา การดำเนินการระดับชั้นเรียน การตรวจสอบทบทวนและติดตามการใช้หลักสูตร งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ ให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เหมาะสมและเกิดผลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน งานประกันคุณภาพการศึกษา ที่สำคัญอันดับแรก คือ สร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียน งานพัฒนาศกยภาพผู้เรียนของนักเรียน ที่สำคัญอันดับแรก คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เจริญ งามดี (2547) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ ในด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ได้เสนอแนะการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน มีการนิเทศ ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่ออุปกรณ์ให้มากขึ้น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการอบรมการวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้นทำให้ได้แนวทางการพัฒนางานวิชาการ จึงให้ความสำคัญกับงานบริหารวิชาการเป็นลำดับแรก

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพัฒนาครูในประเด็นที่ยังเป็นปัญหาในงานวิชาการในสถานศึกษา

3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

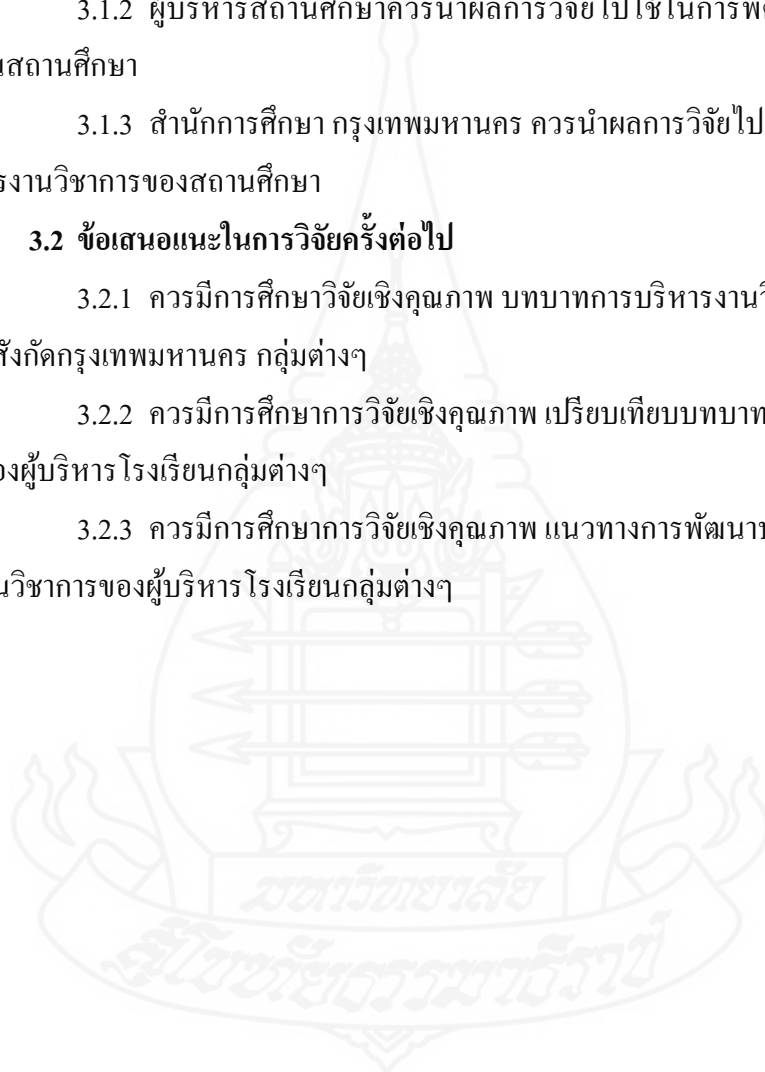
3.1.3 สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มต่างๆ

3.2.2 ควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มต่างๆ

3.2.3 ควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

“กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550”

(2550, 16 พฤษภาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 24 ก หน้า 29-36

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) *การบริหารจัดการ โรงเรียนทั้งระบบ* กรุงเทพมหานคร

ดิ เอ็มเพอร์เรอร์ พี กรุ๊ป

_____. (2546) *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล* กรุงเทพมหานคร

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

_____. (2551) *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* กรุงเทพมหานคร

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

จันทรานี สงวนนาม (2545) *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา Theory and Practice in Educational Institution* กรุงเทพมหานคร บ็ุกพอยท์

เจริญ งามดี (2547) "การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชุมศักดิ์ อินทร์รัชย์ (2546) *การบริหารงานวิชาการ พิมพ์ครั้งที่ 2* ปัตตานี ฝ่ายเทคโนโลยีทาง

การศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เดชดำรง คุระซอง (2549) "ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพ

การศึกษาด้านคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามุกดาหาร" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2550) "ทฤษฎีระบบ" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ*

บริหารการศึกษา หน่วยที่ 3 หน้า 131-210 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ทัศนีย์ วงศ์เย็น (2547) "หลักและวิธีการจัดการสถานศึกษา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการ*

สถานศึกษา หน่วยที่ 4 หน้า 131-178 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ธีระ รุญเจริญ (2546) *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร

ข้าวฟ่าง

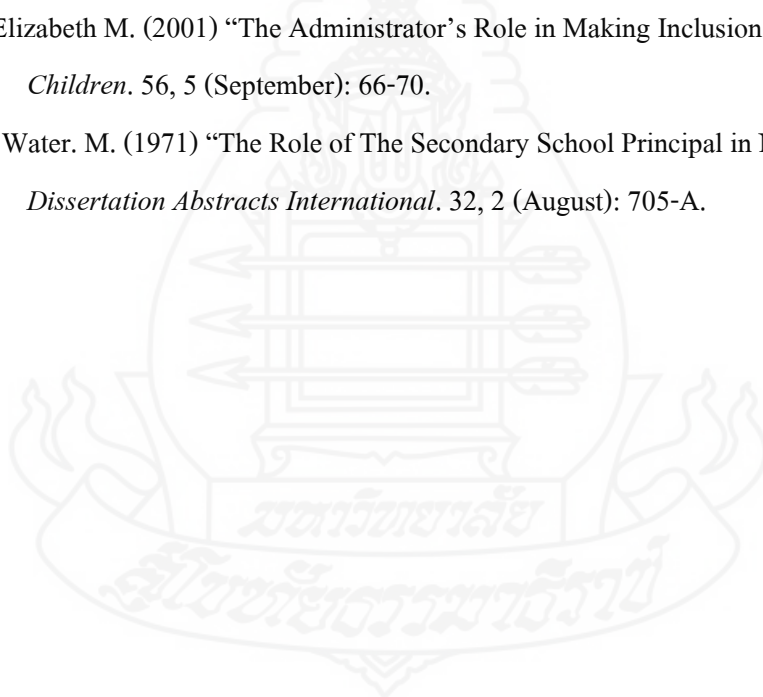
_____. (2548) *สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ* กรุงเทพมหานคร ข้าวฟ่าง

- ธีระ รุณเจริญ (2550) *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*
กรุงเทพมหานคร ข้าวฟ่าง
- นิคม พันธุ์คำ (2548) "บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
มาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาในจังหวัด
อุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- บุญเต็ม เจริญ (2551) "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- ประยงค์ เนาวบุตร (2547) "ภารกิจ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา" ใน *ประมวลสาระชุด
วิชาการจัดการสถานศึกษา* หน่วยที่ 3 หน้า 93-129 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ประยูร ศรีประสาธน์ (2550) "พัฒนาการของทฤษฎีการบริหารการศึกษา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 1 หน้า 1-52 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ประสาธน์ (2550) "พัฒนาการของทฤษฎีการบริหารการศึกษา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและ
แนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 1 หน้า 1-52 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) *การบริหารงานวิชาการ* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
- ปัญญา แก้วกีร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545) *การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้
โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน* กรุงเทพมหานคร สำนักงานปฏิรูปการศึกษา
- พัชรี โต๊ะเฮง (2546) "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

- มงคล ศรีมหาพรหม (2549) "พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- เมธิชญญ์ ว่างแก (2551) สรุปลำบรรยายของ รศ.ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์ เลขธิการ ก.พ.ร. และคณะวิทยากร โครงการ: การประชุมสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) วันที่ 20 ตุลาคม 2551
- บุษย์ ไกยวรรณ (2545) *พื้นฐานการวิจัย (Basic of research)* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* พิมพ์ครั้งที่ 2 สงขลา นำศิลป์โฆษณา
- รุ่งนภา นุตราวังศ์ (2547) "มาตรฐานการเรียนรู้กับหลักสูตรสถานศึกษา" วารสารวิชาการ 7,3 (กรกฎาคม-กันยายน): 36-39
- ลิขิต เศรษฐบุตร (2551) "บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- วัลลภ สุขประเสริฐ (2547) "การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผล การประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- วินัย เกิดทอง (2541) "บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2552) "ผลการประเมินด้านการอ่าน" ค้นคืนวันที่ 1 กันยายน 2552 จาก <http://www.ipst.ac.th/pisa/index.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตาม*

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 ก) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)
กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค
_____. (2545 ข) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554 ม.ป.ท.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549) มาตรฐาน ตัว
บ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) มาตรฐานการศึกษาของชาติ กรุงเทพมหานคร
สหบบล็อกและการพิมพ์
- สำนักทดสอบทางการศึกษา (2551) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกัน
คุณภาพผู้เรียน ปีการศึกษา 2550 ม.ป.ท. (อัคราเสนา)
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 ก) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ม.ป.ท. (อัคราเสนา)
_____. (2552 ข) แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ม.ป.ท. (อัคราเสนา)
- สุนทรี ไพรสวรรณ (2541) "ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุภนันท์ แก้วประไพ (2544) "บทบาทในการบริหารงานวิชาการระดับประถมศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2543) กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร องค์การค้ำคูณสภา

- สุวรรณ ววรรณโกวิท (2546) "บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรม
 สามัญศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 1" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาการบริหารการศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏธนบุรี
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) "ภาวะผู้นำ" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ
 บริหารการศึกษา* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2551) *คู่มือการบริหารจัดการในโรงเรียน
 สังกัดกรุงเทพมหานคร แนวทางการบริหารงานวิชาการ* กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- หวน พันธุ์พันธ์ (2548) *การบริหารการศึกษา: นักบริหารมืออาชีพ* นนทบุรี พันธุ์พันธ์การพิมพ์
- อุบลรัตน์ ศรีษะเกตุ (2547) "ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลการประกัน
 คุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว"
 งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- Delaney, Elizabeth M. (2001) "The Administrator's Role in Making Inclusion Work." *Young
 Children*. 56, 5 (September): 66-70.
- McCathy, Water. M. (1971) "The Role of The Secondary School Principal in New Jersey."
Dissertation Abstracts International. 32, 2 (August): 705-A.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ. ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบูรณาวาส แขวงศาลาธรรมสพ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา ปริญญาโทบริหารการศึกษา ปริญญาเอกสาขาวิทยาการจัดการ
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
2. ชื่อ นายชัยยุทธ กชรินทร์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต การวัดและประเมินผล มศว.ประสานมิตร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ รองผู้อำนวยการชำนาญการ
3. ชื่อ นางสาวยุพิน วรพุทธานนท์
สถานที่ทำงาน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต(บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์กลุ่มแผนงานและบริหารสถานศึกษา
4. ชื่อ นางอรสา รัศมี
สถานที่ทำงาน ศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษา
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต(บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ หัวหน้ากลุ่มสาระศิลปะ ศึกษานิเทศก์
5. ชื่อ นางสาวจุฑามาศ สุขขำจรรยา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต ภาษาไทย มศว.ประสานมิตร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการ, อบรมวัดและประเมินทางการศึกษา
จากสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/๖๔

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

17 กุมภาพันธ์ ๒5๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน วิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทักดี จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

126

ที่ ศธ 0522.16 (บ) ๒๖

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

17 กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทการบริหารงาน
วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนดังนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 ชุด
2. ครูผู้สอน จำนวน ๕ ชุด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อ
การวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) / ๒๕

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้บริหารโรงเรียนได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและ
ให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ
นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/๒๖

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายชัยยุทธ อชรินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการวัดและประเมินผลได้โปรดพิจารณาตรวจสอบ
และให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ
นักศึกษานำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอบอกณา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินตานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) / ๑๕

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๗ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวยุพิน วรพุทธานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิเทศการศึกษาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้
ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา
จะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิตักดิ์ จินตานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) / ๒๕

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางอรสา รัตมี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิท่านนี้เพื่อพิจารณาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้
ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา
จะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินตานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) / ๒๕

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวจุฑามาศ สุขขำจรรยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสำราญ ทองจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความ
คิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำ
เรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทักดี จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

.....
 กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

- ผู้บริหาร
 ครูสายผู้สอน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เพศ

- ชาย
 หญิง

3. ประสบการณ์ในการบริหาร (เฉพาะผู้บริหาร)

- ต่ำกว่า 5 ปี
 ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

4. ขนาดโรงเรียน (เฉพาะผู้บริหาร)

- ขนาดเล็ก (1- 400 คน)
 ขนาดกลาง (401- 800 คน)
 ขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป)

5. ผู้บริหารโรงเรียนของท่านเพศ (เฉพาะครู)

- ชาย
 หญิง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

.....

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและหน่วยงานของท่านแต่อย่างใดข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอโดยภาพรวมเท่านั้น

2.ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ท่านผู้อำนวยการ โรงเรียน 1 คน, ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน, ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 คน

3.แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นตอนที่สอบถามถึงบทบาทของผู้บริหารตามที่ปฏิบัติจริงโดยแต่ละข้อแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง	มากที่สุด
4 หมายถึง	มาก
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	น้อย
1 หมายถึง	น้อยที่สุด

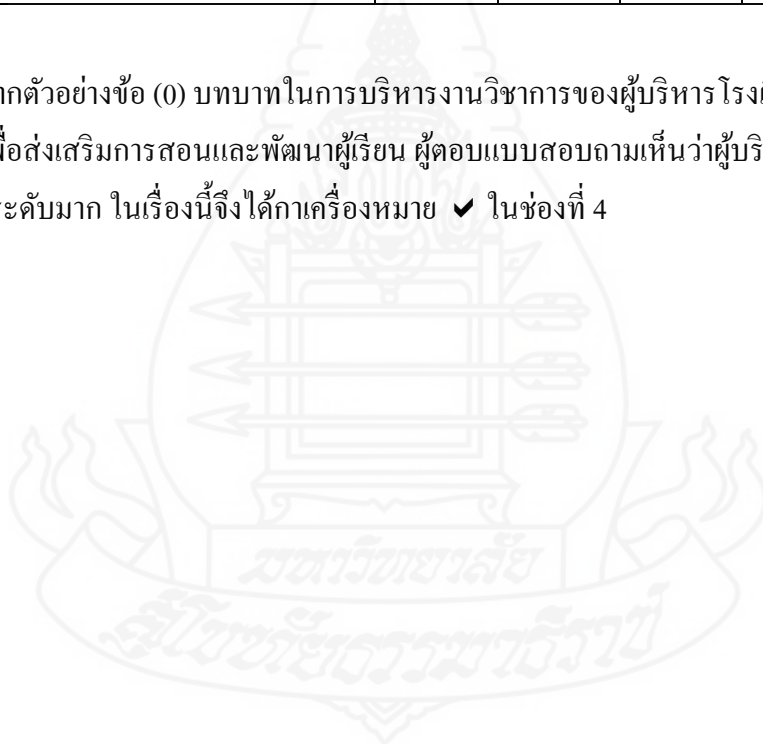
ดังแสดงตัวอย่างการตอบในหน้าถัดไป

ตัวอย่าง

คำชี้แจง ในการพิจารณาความคิดเห็น กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับ 1-5
ระดับใดระดับหนึ่ง ตามการรับรู้ของท่าน

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
(0)	จัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสอนและพัฒนาผู้เรียน		✓			

จากตัวอย่างข้อ (0) บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในเรื่องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสอนและพัฒนาผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติในระดับมาก ในเรื่องนี้จึงได้กาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ 4

ตอนที่ 2

บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

.....

คำชี้แจง   กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือตามระดับการปฏิบัติที่ตรงกับ
ความเป็นจริง

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.	1.งานบริหารงานวิชาการ จัดประชุมเพื่อวางแผน โครงการ พัฒนางานวิชาการภายในโรงเรียน					
2.	จัดทำแผนการปฏิบัติงานของครู เกี่ยวกับการเรียนการสอน					
3.	จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน วิชาการของโรงเรียน					
4.	จัดตั้งชมรมต่างๆเพื่อส่งเสริมการ สอนเป็นรายวิชา					
5.	ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ของครูให้เป็นไปตามโครงการและ แผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้					
6.	ติดตามและประเมินผลการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียน					
7.	จัดหาแบบเรียนเอกสารสิ่งพิมพ์ สำหรับครูและนักเรียนใช้ ประกอบการเรียนการสอน					
8.	ให้คำแนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจครู เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการ สอนอย่างเป็นระบบ					

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
9.	ดำเนินการนิเทศการสอนครูและส่งเสริมให้ครูนิเทศการเรียนการสอนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
10.	จัดประชุมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อประเมินผลกรนิเทศการเรียนการสอน					
11.	2.งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จัดหาเอกสาร หลักสูตร คู่มือครูสำหรับครูผู้สอน					
12.	จัดอบรมแนะนำครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้					
13.	จัดให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
14.	กำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา					
15.	จัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
16.	นิเทศติดตามการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
17.	จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
18.	ส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
19.	ส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่น					
20.	ติดตามกำกับควบคุมดูแลและประเมินผลด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้					
21.	3.งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
22.	สนับสนุนให้มีการจัดหาและผลิตสื่ออย่างเพียงพอ					
23.	จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้นักเรียนอย่างหลากหลาย					
24.	ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน					
25.	ส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน					
26.	ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ					
27.	ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
28.	ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน					
29.	สนับสนุนการประเมินผลงานเพื่อพัฒนางานวิชาการ					
30.	มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง					
31.	4.งานประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายของโรงเรียน					
32.	ส่งเสริมและแนะนำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประกันคุณภาพ					
33.	ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ					
34.	มีการวางแผนและดำเนินการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา					
35.	ส่งเสริมให้มีการจัดระบบโครงสร้างสถานศึกษาตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ					

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
36.	ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้ชัดเจน เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจตรงกัน					
37.	จัดให้มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
38.	ส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน					
39.	ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในการประเมินสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ					
40.	ดำเนินการจัดระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
41.	5.งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีการตรวจแผนการสอนอย่างสม่ำเสมอ					
42.	ส่งเสริมการนิเทศกำกับติดตามการใช้แผนการสอนโดยคณะกรรมการนิเทศ					
43.	ส่งเสริมการปรับปรุงแผนการสอนหลังการใช้จริงอย่างต่อเนื่อง					
44.	มีการจัดครูเข้าสอนตามวุฒิ ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์ของครู					

ข้อที่	บทบาทในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
45.	จัดให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อคุณภาพการ จัดการเรียนการสอน					
46.	ดำเนินการให้ครูจัดทำกำหนดการ สอน แผนการสอน ตารางสอน บันทึกการสอน เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนให้ดีขึ้น					
47.	กำหนดให้มีการสอนซ่อมเสริม ด้วย เทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนมีความสนใจจนสามารถ พัฒนาตนเองได้					
48.	ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในห้องเรียนและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอน					
49.	ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม การเรียน การสอนโดยบูรณาการ ความรู้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม					
50.	กำหนดให้มีการสอนซ่อมเสริม นักเรียนที่เรียนอ่อนและสอนเสริม แก่นักเรียนเรียนเก่ง					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร

สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง กรุณาเขียนตอบแนวทางในการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

โรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. งานบริหารวิชาการ

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

2. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

3. งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

4. งานประกันคุณภาพการศึกษา

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

5. งานพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

6. อื่นๆ

แนวทางการพัฒนา _____

_____

_____

ภาคผนวก ง
โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

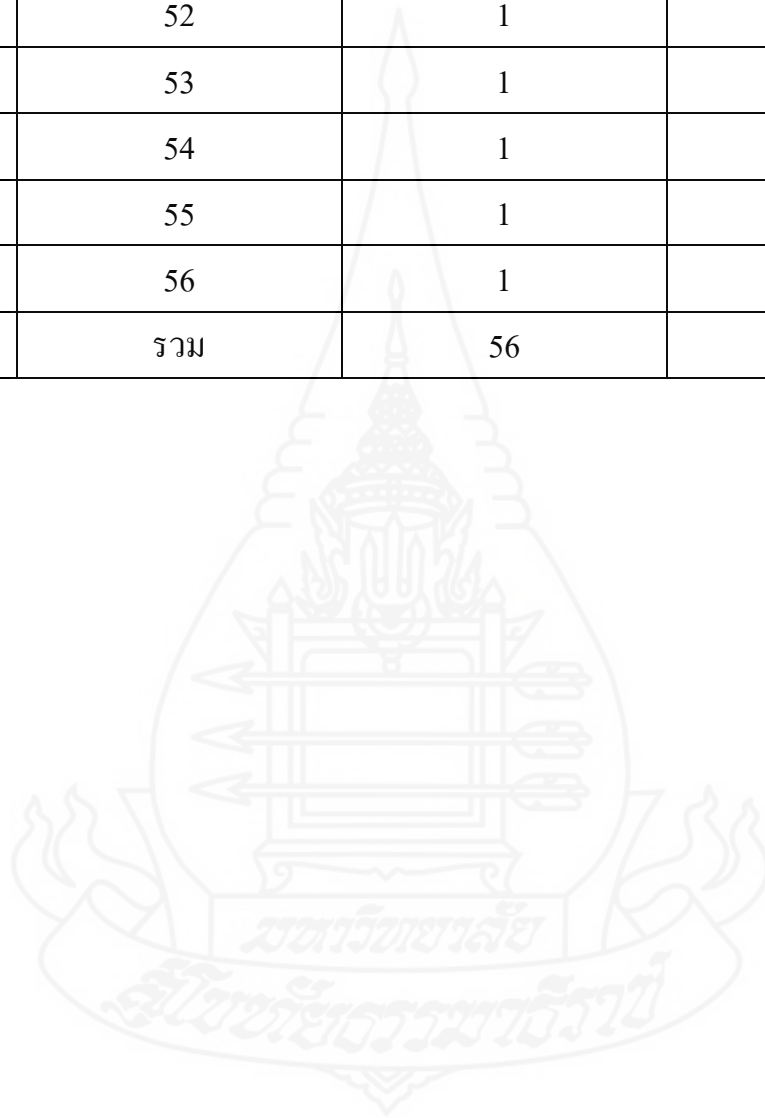

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่	ลำดับโรงเรียนในสังกัด	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนครูผู้สอน
1	1	1	4
	2	1	4
	3	1	4
	4	1	4
	5	1	4
	6	1	4
	7	1	4
	8	1	4
	9	1	4
	10	1	4
	11	1	4
	12	1	4
	13	1	4
	14	1	4
	15	1	4
	16	1	4
	17	1	4
	18	1	4
	19	1	4
	20	1	4
	21	1	4
	22	1	4
	23	1	4

กลุ่มที่	ลำดับโรงเรียนในสังกัด	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนครูผู้สอน
	24	1	4
	25	1	4
	26	1	4
	27	1	4
	28	1	4
	29	1	4
	30	1	4
	31	1	4
	32	1	4
	33	1	4
	34	1	4
	35	1	4
	36	1	4
	37	1	4
	38	1	4
	39	1	4
	40	1	4
	41	1	4
	42	1	4
	43	1	4
	44	1	4
	45	1	4
	46	1	5
	47	1	5
	48	1	5

กลุ่มที่	ลำดับโรงเรียนในสังกัด	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนครูผู้สอน
	49	1	5
	50	1	5
	51	1	5
	52	1	5
	53	1	5
	54	1	5
	55	1	5
	56	1	5
	รวม	56	235

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสำราญ ทองจันทร์
วัน เดือน ปีเกิด	30 สิงหาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	ค.บ.การประถมศึกษา สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2539
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะชำนาญการ

